Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 2 май
ЧОРШАНБА
№ 100 (4.894).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

ТАШВИШ ВА УМИД БАҲОРИ

ҚИЗИЛ МАЙДОНДА САЙЛ

Бу йилги Биринчи Майнинг ўзига хос таровати бор. Жаҳон меҳнат аҳлининг Халқаро бирдамлик куни Биринчи Май оммавий байрам қилинганига юз йил тўлганлиги учунгина шундай эмас. Жамиятимиз янгиланмоқда. Ўзимиз ҳам ўзгариб бораяпмиз. Қолоқлик исканжасини улоқтириб ташлаб, мустақил ўйлайдиган бўлиб қолдик, олдиндан ёзиб қўйилган нутқлардан, тадбирбозликдан воз кечаяпмиз, яқин ўтмишда ана шундай нутқлар ва тадбирбозликлар ҳаммани ва ҳамма ишни, ҳатто Биринчи Майни ҳам ўзига бўйсундириб олган эди. Гарчи бу гал байрамни мураккаб шароитда, кўпдан-кўп ижтимоий, иқтисодий, миллий муаммолар гирдобида кутиб олаётган бўлсак ҳам, қайта қуриш шарофати билан турмушимизга кириб келаётган ижобий ўзгаришлардан умидимиз катта.

Жамиятимиз янгиланаяпти, ўзимиз ўзгариб бораяпмиз. Бинобарин, энди дабдабабозлик, тантанабозликдан, яқиндагина Биринчи Май кунлари учун ҳам одат бўлиб қолган мана шу иллатлардан воз кечган москваликлар ҳар тарафдан Қизил майдонга тўпланишди. Каттакон матога К. Маркс, Ф. Энгельс, В. И. Ленин сиймолари туширилган. Давлат универсал магазини ва давлат тарих музейи пештоқларига ўрнатилган ранг-баранг панноларда тинчлик, меҳнат, дўстлик, қайта қуриш мавзулари акс эттирилган. Кремль девори СССР халқларининг кўзни қамаштирувчи миллий нақшлари билан безатилган. Сенат минорасининг қоқ ўртасига СССР Герби қўйилган. Олий Совет биноси узра мамлакатнинг Давлат байроғи ҳилпираб турибди.

Қизил майдонда тўпланган одамлар бамисоли денгизнинг мавжланишини эслатади. Илгариги пайтларда байрамдан анча аввалоқ намойиш қатнашчиларининг рўйхатлари осиб қўйилар, намойишга чиқиш ҳақидаги буйруқни бажармаган кишиларга тазйиқ ўтказиларди. Мана шу тантанабозликлардан ғоят чарчаган эдик. Кети узилмайдиган баҳайбат плакатлар, макетларни айтмайсизми. Мана шунинг оқибатида бу шодиёна байрамнинг илк моҳияти «Тинчлик Меҳнат! Бирдамлик!» сўзларидан иборат эканлиги ортиқча дабдабабозликдан хиралашар эди. Бугун эса Москванинг меҳнат аҳли мамлакатдаги мураккаб вазият ҳақида, ижтимоий танглиқдан қутилиш йўллари тўғрисида ўз фикрини айтмоқ учун ихтиёрий равишда Биринчи Май байрамига чиқди.

Қайта қуриш жараёнида ўзининг «узатмачилик» юмушидан аста-секин халос бўлиб, чинакам жанговар хислатини намойиш қила бошлаган Москва касаба уюшмалари бу галги митинг — сайлнинг ташкилотчилари бўлдилар. СССР Президентининг «Москва ҳудудидаги оммавий намойишлар Садовое кольцо доирасида ўтказилишини тартибга солиш тўғрисида»ги фармонига биноан митингга ва ундан кейин ўтказиладиган намойишга СССР Министрлар Совети ижозат берди.

Москва шаҳар касаба уюшмалари кенгашининг даъватига биноан халқ хўжалиги ҳар хил тармоқларининг меҳнатчилари эрталаб соат саккиздан бошлаб тўпландилар ва сўнгра Кремль томонга йўл олдилар. Улар министрлар, тармоқ штабларининг раҳбарлари билан биргаликда москваликларнинг: «Яшасин демократия, йўқолсин сафсатабозлик!», «Тажрибабозлик етар, ишлаш керак!», «Нархнаволарни касаба уюшмалари назорат қилсин!», «Бозор иқтисодиётини қўллаб-қувватлаймиз, ишсизликка йўл қўймаймиз», «Ёшларнинг муаммоларига эътибор берилсин», «Пинҳона иқтисодиёт корчалонлари жавобгарликка тортилсин», «Умумбашарий қадриятлар тантана қилсин!», «Қудратимиз — бирликда» деган фикрлари, шубҳа-гумонлари ва ташвишларини ифодалайдиган плакатлар ва транспарантлар билан Қизил майдон атрофида саккиз оқим бўлиб саф тортдилар.

Эрталаб соат 10. Мавзолейнинг марказий минбарига СССР Президенти, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари **М. С. Горбачев**, СССР Министрлар Советининг раиси **Н. И. Рижков**, СССР Олий Советининг раиси **А. И. Лукьянов**, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари ва аъзолигига номзодлар, СССР Олий Совети палаталарининг раислари, Россия Федерацияси, Москва раҳбарлари, пойтахт меҳнат коллективларининг намояндалари чиқадилар.

Байрам меҳмонлари орасида уруш ва меҳнат ветеранлари, СССР ва Москва Советининг халқ депутатлари, жамоат ташкилотларининг вакиллари бор. Чет эллик меҳмонлар, СССРдаги дипломатия ваколатхоналарининг бошлиқлари ҳам шу ерда.

Москва шаҳар касаба уюшмалари кенгашининг раиси **В. П. Шчербаков** митингни очди. ВЦСПС раиси **Г. И. Янаев** микрофон ёнига келади.

— Бугун, — деди у, — меҳнаткашларнинг бирдамлиги, бирлиги ва қардошлигини намойиш қилиш учун қайта қуриш йўлида ўз меҳнати билан курашаётган кишилар Қизил майдонга йиғилдилар. Бозор иқтисодиётига ўтилишининг биринчи босқичида мамлакат аҳолисининг энг кам даромадли табақалари фаровонлигига таъсир қилишини ҳаммамиз тушуниб турибмиз. Шу муносабат билан меҳнаткашларнинг иқтисодий ҳимояланиш системасини вужудга келтириш, уларнинг манфаатларини қаттиқ туриб ҳимоя қилиш ВЦСПСнинг, совет касаба уюшмаларининг вазифасидир. Башарти биз меҳнаткашларнинг конституцияда кафолот берилган меҳнат қилиш ҳуқуқи таъминланишини зўр қатъият билан талаб қилмасак, касаба уюшмалари бўлмай қоламиз.

ВЦСПС раиси ер куррасидаги барча кишиларни башарият тараққиётининг инсонпарварлик ва демократик мақсадларига эришмоқ учун янада зўр ғайрат билан биргаликда ҳаракат қилишга чақирди.

Машҳур «Трехгорка» тўқувчиси **О. В. Замохотова**, Москва архитектура институти талабалар касаба уюшмаси комитетининг раиси **Г. Ф. Будяк** пойтахт меҳнаткашларининг ишлари ва режалари ҳақида гапирди. Жаҳон касаба уюшмалари федерациясининг бош секретари **И. Закария** митингда табрик нутқи сўзлади.

— Москва меҳнаткашларининг бу мароқли митинги, деб таъкидлади у, — СССРда социализмни ривожлантириш ва мустаҳкамлаш йўлидаги қатъиятингизни яна бир бор кўрсатиб турибди. Совет Иттифоқи қайта қуриш йўлидан дадил олға бориб, ўтмиш камчиликларидан халос бўлаётганини ва ўз халқининг ижодий имкониятларини рўёбга чиқараётганини ҳозир бутун дунё кўриб турибди. Халқингиз бутун инсониятнинг орзусини — вайронгарчилик келтирувчи ядро уруши хавфидан халос бўлган дунё ҳақидаги, очлик ва қашшоқликка барҳам берилган, ҳар бир миллат адоват ва тажовуздан чўчимай, хавфсизлик шароитида яшайдиган дунё тўғрисидаги орзуларни амалга оширишга самарали ҳисса қўша олади.

Меҳмон жаҳон касаба уюшмалари номидан москваликларни байрам билан астойдил табриклади.

Сайл давом этади. Техника фанлари номзоди **Е. Н. Каблов**, «Серп и Молот» металлургия заводи касаба уюшмаси комитетининг раиси **Е. К. Кузнецов** сўз оладилар.

Майдонга йиғилган кишилар қарор қабул қилиб, барча тараққийпарвар кучларнинг халқлар тинчлиги, озодлиги ва бахт-саодати учун курашдаги ҳаракатларини қўллаб-қувватлашларини, меҳнаткашлар манфаатларини изчиллик билан ҳимоя қилиш қоидаларига қатъий содиқ эканликларини, жамиятимизнинг энг йўқсил табақалари ҳолатини мушкуллаштириш ҳисобига иқтисодий танглиқдан қутилишга йўл қўймасликларини билдирдилар.

Ҳужжатда барча миллат меҳнаткашлари бирлашсинлар ва нифоққа йўл қўймасинлар, миллатчилик ва миллий адоват уруғлари ниш уришига имкон бермасинлар, деб даъват қилинади. Биз ақл-идрок тантанасига ишонамиз, инсон манфаатларини кўзлайдиган ва меҳнат аҳлининг ижтимоий кафолотларини таъминлайдиган инсонпарвар, халқчил ўзгартишларни қўллаб-қувватлаймиз, деб таъкидланади қарорда. Меҳнаткашларнинг турмуш даражасига, манфаатларига кўпроқ таъсир ўтказадиган жамики қарорлар халқ билан маслаҳатлашиб қабул этилиши керак. Бизнинг бирлигимиз ва бунёдкорлик меҳнатимизгина ижтимоий тараққиётни, ҳозирги ва келажак авлодларнинг фаровонлигини, Ватаннинг янгиланиши ва равнақини таъминлай олади.

Ушбу репортаж муаллифларидан бири Биринчи Май арафасида СССР Президентининг Уралга қилган сафарида ТАСС журналистлари гуруҳида бўлиб, М. С. Горбачевнинг қудратли саноат ўлкаси ишчилар синфи билан учрашувлари ва суҳбатлари гувоҳи бўлган эди.

Ўша учрашув ва суҳбатларнинг ҳаммасида уралликлар янгиланиш режаларини амалга оширишга иш билан ёрдам бераётганликлари ва ёрдам бераверишлари аниқ-равшан изҳор қилинди. Бироқ марказий ҳокимиятга қайта қуриш жараёнларини қатъийроқ амалга ошириш йўлини ўтказишда янада дадил бўлингиз, деган даъват ҳам баралла айтилди.

«Қайта қуриш натижаларини кутавериб жуда чарчадик, — деди «Уралвагонзавод» оператори **В. Н. Полевих**. — Ишчилар синфи қайта қуриш учун кўпроқ иш қилиши мумкинлигига аминман, бироқ парламент бутун кучимизни намоён этишимизга имкон берадиган тегишли қонунларни тезроқ қабул қилиши керак. Қонунлар чиқариш — масъулиятли иш, — бу ишда шошма-шошарликка йўл қўйиб бўлмайди, аммо шундай бўлса ҳам, Олий Советдаги мунозарага ҳаддан ташқари кўп вақт кетмоқда ва иш секинлик билан силжимоқда».

Митинг тугайди, Қизил майдон ҳаракатга келади. Энди москваликлар саф тортиб тарих музейидан Василий Блаженний ибодатхонаси томон ўта бошлайдилар. Митинг қатнашчиларидан кейин бу ерга Москва Совети ва сайловчиларнинг бирлашмалари уюштирган районларнинг сафлари кетма-кет кела бошлайди.

Намойишчилар орасида гарчи ҳали ҳам одатга кўра «норасмий» деб аталсаларда, аммо ҳозирнинг ўзидаёқ сиёсий турмушимизнинг салмоқли воқелиги бўлиб қолган хилма-хил ташкилот ва ҳаракатларнинг намояндалари бор. Шиорларнинг хилма-хиллиги бунинг яққол далилидир: очиғини айтганда, баъзи транспарантларнинг Қизил майдонга олиб келинишини яқин ўтмишда тасаввур этиб бўлмас эди.

Шуни айтиш керакки, намойишчилар сони кутилганидан кўра анча оз бўлди, намойишчиларнинг сафлари эса баъзан нохуш таассурот қолдирди: айрим шиорлар очиқдан-очиқ иғвогарлик, безорилик, экстремистлик руҳида бўлиб, кучларни жипслаштиришга эмас, балки конституцион ҳокимият билан бевосита мухолифликка чақирар эди.

Транспарантларга ёзилган кўпгина талабларнинг моҳиятини жиддий деб бўлмас эди. Биз сиёсат ва иқтисодиёт соҳасида катта ечимлар арафасида турганимиз маълум-ку, ахир.

Биз бу ҳақда байрам меҳмони — етакчи совет иқтисодчиларидан бири, СССР халқ депутати **П. Г. Бунич** билан гаплашдик.

— Бизнинг бозор иқтисодиётига ўтишдан бошқа иложимиз йўқ, — дейди у. — Мана шу иқтисодиёт ишлай бошлаши учун тўртта асосий шарт-шароит зарур. Биринчидан, инсон ишлаб чиқариш воситаларининг ҳақиқий соҳиби бўлиб қолсин. Бунинг учун ҳозирнинг ўзидаёқ йўл очиб қўйилди.

(Давоми 2-бетда).

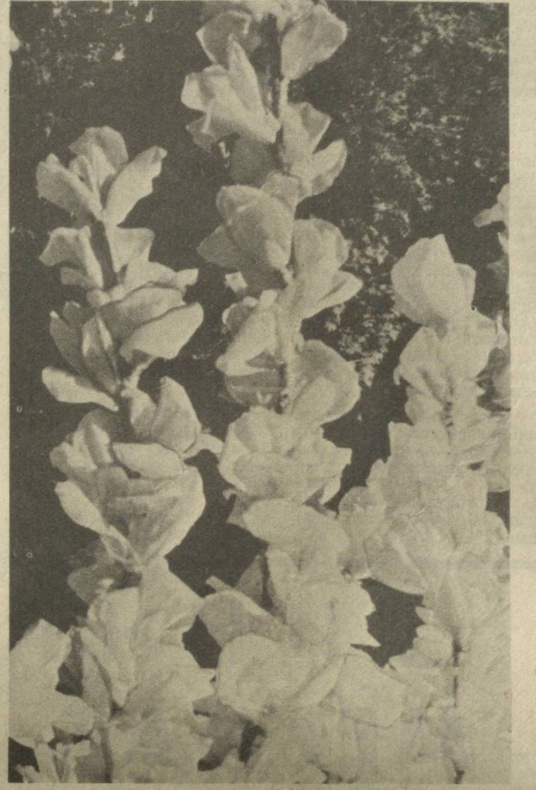

ТОШКЕНТ. В. И. Ленин номли майдонда меҳнаткашларнинг байрам намойиши.

Б. АЛИМОВ олган суратлар.

ҚАЙТА ҚУРИШ БИЛАН ҚАДАМ-БАҚАДАМ

ТОШКЕНТДА МЕҲНАТКАШЛАР НАМОЙИШИ

Яна — Биринчи Май, халқнинг энг севимли байрамларидан бири. Одамлар ўзларининг эзгу орзу-умидларини мана шу байрам билан боғлайдилар.

Меҳнаткашлар Халқаро бирдамлик куни ўзининг шонли тарихига эга. Бу кун иккинчи Интернационалнинг 1889 йил 14—21 июль кунлари Парижда ўтган конгрессида белгиланган эди. Келгуси йилдаёқ у бир қанча мамлакатларда кенг нишонланди. Бу йилги Биринчи Май алоҳида эътиборга сазовор, чунки бу байрам юзинчи марта нишонланмоқда.

Меҳнаткашларнинг Халқаро бирдамлик куни мамлакатимизда турлича байрам қилиниб келди: инқилобга қадар чор ҳукумати маъмурларига қарши қаратилган бўлса, шундан кейин одамларнинг қувноқ оқими кўчалар, майдонлар ва хиёбонларни тўлдирди.

Бугунги кунда Май байрами бутунлай бошқача вазиятда нишонланмоқда. Биз партия ташаббуси билан мамлакатда амалга оширилаётган қайта қуриш шароитида бу байрамни олтинчи марта нишонлаяпмиз. Жамиятда мураккаб, чинакам инқилобий жараёнлар содир бўлмоқда, демократия, ошкоралик тобора кенг қулоч ёймоқда. Эндиликда ҳозирги давримизни шуларсиз тасаввур қилиш қийин. Биз орзу қилаётган барча мақсадларни амалга ошириш осон бўлмаяпти. Бу айниқса иқтисодиётга тааллуқлидир. Қайта қуриш йўлида муваффақиятсизликлар, хатолар бўлиши мумкин. Шунга қарамай, бош йўл тўғри танланган, стратегия ишлаб чиқилган, энди эса ҳаммамиз барча режалар рўёбга чиқарилиши учун кўп ва қизғин иш олиб боришимиз керак.

КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съездига ҳаракат дастури лойиҳасида ўртага қўйилган мақсадларнинг аниқлиги барча совет кишилари сингари Ўзбекистон меҳнаткашларига ҳам жараёнлар қанчалик қийин кечмасин, қайта қуриш пировард натижада муваффақият қозонишига ишонч бағишлайди.

Тошкентликлар айни шундай кайфият билан ўзлари меҳнат қилаётган завод ва фабрикалар, ўқув юртлари, илмий-тадқиқот институтлари олдига тўпландилар. Улар бу ердан саф-саф бўлиб, Ўзбекистон пойтахтининг бош майдонига борадилар.

Кейинги йилларда Тошкентдаги анъанавий Биринчи Май намойишлари дабдабабозликдан тобора холи бўлмоқда. Корхоналар ва районлар ўз сафларини безатиш учун ким кўпроқ маблағ сарфлаш мақсадида мусобақалашиш энди сезилмайди. Кўпдан-кўп плакатлар ва транспарантлардаги ғалаба рапортларини эндиликда кам учратасиз.

Эрталаб соат 10. Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. А. Каримов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва аъзоликка номзодлари Д. Д. Берков, П. В. Догонкин, А. С. Ефимов, М. И. Иброҳимов, А. И. Икромов, С. Мамарасулов, Р. А. Попов, Ж. Ҳамидов, Ҳ. Алимова, И. Ҳ. Жўрабеков, Б. Ф. Сатин, А. И. Фозилбеков, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси Ш. Р. Мирсаидов, Ўзбекистон ССР Олий Совети раисининг ўринбосари Б. И. Бугров, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосарлари М. М. Орипжонов, Б. С. Ҳамидов, Т. Я. Шарипов, Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинлари қўмондони генерал-полковник И. В. Фуженко, Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитетининг раиси А. С. Моргасов Тошкент курантининг садолари остида ҳукумат минбаридан жой оладилар.

Меҳмонлар учун ажратилган минбарларда одамлар гавжум. Бу ерда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзолари ва аъзоликка номзодлари, тафтиш комиссиясининг аъзолари, мамлакат ва республика халқ депутатлари, партия, уруш ва меҳнат ветеранлари, ишлаб чиқариш новаторлари ва илғорлари, фан ва маданият арбобларини кўриш мумкин. Улар билан ёнма-ён кўпдан-кўп чет эллик меҳмонлар, Афғонистон Республикаси, Ҳиндистон Республикаси, Монголия Халқ Республикаси Бош консулхоналарининг, Куба Республикаси консуллик пункти, Ливия араб социалистик халқ жамоҳирияси Бош консулхонасининг вакиллари туришибди.

В. И. Ленин майдони узра фанфара садолари янграйди. Парадлар хиёбони алвон рангда товланади — намойишни байроқдорлар қўшма сафлари бошлаб беради. Улардан кейин Тошкентнинг ишчилар гвардияси — партия, уруш ва меҳнат ветеранлари шахдам қадамлар билан майдонга кириб келадилар. Оғир уруш йилларида мамлакатни ҳимоя қилиш ва урушдан кейинги йилларда уни вайронагарчиликлардан тиклаш учун ўз кучини ва ҳаётини аямаган кишилар кўксидаги кўпдан-кўп орден ва медаллар май қуёши нурларида товланади. Буларнинг кўпчилиги бугунги кунда ҳам қайта қуришнинг олдинги марраларида бориб, ўзларининг бой ҳаётий ва меҳнат тажрибасини тўла-тўкис сарфламоқдалар.

«Май» ва «Тошкент» сўзлари чиройли қилиб ёзилган машиналар майдонга кириб келади. Уларнинг ортидан эса Ўзбекистон пойтахти меҳнат коллективларининг вакиллари юра бошлайдилар.

Кўпгина қийинчиликлар ва чигалликларга қарамай, Тошкент ишчилар синфи бугунги кунда ҳам фахрланса арзигулик ютуқлар бор.

Мана «Миконд» заводининг меҳнаткашлари майдон бўйлаб ўтиб бормоқдалар. Корхонада ишлаб чиқариш соҳасида доимо дурустгина натижаларга эришилмоқда. Ишчилар, инженер-техник ходимларнинг куч-ғайратлари туфайли шу йилнинг тўрт ойи ичида пландан ташқари анчагина фойда олинди. Қўшимча равишда ишлаб топилган маблағнинг катта қисми ижтимоий эҳтиёжлар учун сарфланади. Масалан, бу йил корхона хотин-қизлар кенгашига ўн минг сўм ажратилди. Бу пулнинг ҳаммаси кўп болали оилаларга, ёлғиз оналарга ёрдам бериш учун сарфланади.

Суҳбатдошимиз — «Миконд» заводининг слесари, меҳнат коллективи кенгашининг раиси В. Е. Перевалов шундай дейди:

— Яқинда ўтказилган шанбаликда корхонанинг бутун коллективи ўз иш жойларини эгаллади. Биз шу куни ўн беш минг сўм ишлаб топдик. Мана шу маблағнинг ҳаммаси ўтган йиллардан фарқ қилиб, коллективнинг ўзида қолдирилди. Биз ана шу маблағдан ижтимоий муаммоларни ҳал этиш учун фойдаланишга қарор бердик. Район меҳр-мурувват жамғармасига бир ярим минг сўм ўтказдик. Ишга бундай ёндашув коллективда қизиқиш уйғотиб, унинг меҳнат фаолиятини рағбатлантиради. Ишлаб топилган маблағдан фойдаланишга оид барча масалаларни ҳал этишда меҳнат коллективи кенгаши фаол қатнашмоқда.

Тошкентдаги илғор корхоналардан бирининг коллективи фақат ўзи тўғрисида, ўз фаровонлиги ҳақида ўйламайди. Чернобиль бошига тушган кулфат миллион-миллион совет гражданлари қалбини қайғуга солди. Корхона ходимлари Чернобиль банк счетига 10 минг сўм ўтказдилар.

Тошкент шаҳридаги саноат корхоналари, қурилиш ташкилотларининг бошқа коллективлари орасида ҳам кўпгина шундай мисолларни учратиш мумкин. Кимгадир ёрдам зарурлиги тўғрисида гап борганида меҳнат аҳли чинакам байналмилалчилик намуналарини кўрсатмоқда. Тошкентликлар ўз ризқини қийиб бўлсада ёрдамга муҳтожлардан саховатини аямайдилар.

Октябрь ва Ленин, Чилонзор ва Киров ҳамда Ўзбекистон пойтахти бошқа районлари корхоналарининг меҳнаткашлари мусиқа садолари остида майдондан ўтадилар. Партия бутун жамиятимизни инқилобий қайта қуришни бошлаган экан, уларга — ишчи ва хизматчиларга алоҳида таянади. Октябрь революцияси номли ва «Ташсельмаш» заводлари, «Средазкабель» ва В. П. Чкалов номли авиация бирлашмаларининг меҳнат коллективлари анчагина ютуқларга эришдилар. Бироқ байрам сафларида бораётган кишилар билан суҳбатлашганимизда қайта қуриш жараёнларини чуқурлаштириш ва жадаллаштириш учун ҳали етарли даражада куч-ғайрат сарфламаётганлигимиз тўғрисида фикр билдирилади. Сиёсий ислоҳот ҳозирча иқтисодий ислоҳотга нисбатан анча тез бормоқда. Бунинг анчагина сабаблари бор. Аммо шуни ёдда тутиш керакки, ҳар қандай ишдаги муваффақият эрта тонгдан корхоналар цехлари томон отланиб, станоклар ёнида меҳнат қилаётган ҳар биримизга боғлиқдир.

Яна шуни айтиш мумкинки, агар партия пролетариатга алоҳида таянаётган бўлса, ишчилар синфи ҳам партиядан умидвордир. Бугунги кунда КПСС ва унинг жанговар отряди бўлган Ўзбекистон коммунистлари мураккаб даврни бошдан кечирмоқда. Партияга хуружлар кучайди. Муайян бузғунчи кучлар унинг сафларини пароканда қилишга уринмоқдалар. Коммунистларни қийинчиликлардан, курашдан чўчитиб бўлмайди, улар турмушда ҳеч қачон енгил йўлни изламаганлар. Шу туфайли партия аъзолари учун бугунги кунда энг муҳими барча соғлом ва тараққийпарвар кучларни жипслаштиришдан иборат.

(Давоми 2-бетда).

ТАШВИШ ВА УМИД БАҲОРИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Иккинчидан, ҳозиргидек, ёмон ишлаётган корхоналарга яхши ишлаётган корхоналардан пул олиб беришни бас қилиб, уларга солиқ солишга ўтиш керак. Яна икки-уч ҳафтадан кейин мана шундай қонун қабул қилинишидан умидвормиз. Учинчидан, тўғри нарх-наво зарур, эркин бозор нархи эса мана шундай бўлади. Гражданларнинг ижтимоий ҳуқуқлари ҳеч сўзсиз ҳимоя қилиниб, келгуси йилда кўпгина нарх-наволар эркин бўлиб қолишига ишонгимиз келади. Ниҳоят, тўртинчидан, рақобат керак. Майли, аэрофлот ўнта бўла қолсин. Бироқ бу ишни дарҳол қилишнинг иложи йўқлиги сабабли, келинглар, лоақал аэрофлотни тўрт қисмга бўлайлик.

СССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетининг катта концерт оркестри ижросидаги куйлар пойтахтдаги Биринчи Май байрам шодиёнасига файз қўшади. 45 йил муқаддам ташкил этилган шу оркестр коллективига яқиндан буён СССР халқ артисти **М. М. Кажлаев** раҳбарлик қилмоқда.

— Менинг бутун ижодим ўзим туғилиб ўсган Доғистон билан боғланган, она-диёр турмушини мадҳ этадиган асарларимни ўша ерда яратганман, —дейди мусиқа дарғаси. — Бироқ мени Москвада ишлашга таклиф қилишганида йўқ дея олмадим. Бизнинг коллективимиз ҳамиша моҳият эътибори билан байналмилал бўлиб келган, иттифоқдош республикалар композиторларининг мусиқасини оммалаштиришга интилиб келган. Қолаверса, халқлар дўстлигининг ўзи ҳам мен учун мавҳум тушунча эмас. Бинобарин, биз миллатлараро муносабатлар нақадар мураккаб бўлмасин, шу анъанани кўпайтиришга аҳд қилганмиз. Репертуаримизда Озарбайжон ва Арманистон, Эстония ва Бурятия муаллифларининг асарлари бор... Ҳозир Ғалаба куни муносабати билан бўладиган байрам концертига тайёргарлик кўраяпмиз. Унда мамлакатнинг турли жойларидаги уруш ветеранлари бўлмиш композиторлар ижод қилган куйлар янграйди...

Қизил майдонга келувчи москваликлар оқими аста-секин тугаб боради, бу ердаги сайл ниҳоясига етиб, пойтахтнинг ҳар хил жойларида ўнлаб халқ сайллари, шодиёна кўча карнаваллари бошланиб кетади. Ҳар ҳолда биз ана шу меҳнат байрамининг аслига қайтаётганимиз яхши бўлди. У яна амалий руҳ касб этганлиги бундан ҳам яхши. Бироқ бошқа бир томонга оғиб кетмаганимиз маъқул: очиғини айтадиган бўлсак, шаҳарнинг кўча ва майдонлари яхшироқ тозаланиши ва безатилиши мумкин эди. Дарвоқе, ҳали Биринчи Майни кўп марталаб байрам қиламиз...

Қизил майдондан репортаж олиб борган ТАСС махсус мухбирлари:

В. БЕЗБРЕЖНИЙ,
И. ВЕКСЛЕР,
Р. КАРЯКИН,
А. СУЛЬДИН,
Б. ШЕСТАКОВ.

ҚАЙТА ҚУРИШ БИЛАН ҚАДАМ-БАҚАДАМ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Мана намойишчилар сафларида Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси 50 йиллиги номли тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси меҳнат коллективининг вакиллари бормоқда. Оммавий харидоргир моллар ишлаб чиқаришга ихтисослашган корхона ишлаб чиқариш топшириқларини муваффақиятли уддаламоқда. Шу йил бошидан бери корхонада 270 мингтадан ортиқ кийим-кечак тайёрланди. Пландан ташқари олинган фойда салкам уч миллион сўмни ташкил этди. Ана шу маблағларнинг бир қисми коллективдаги ижтимоий масалаларни ҳал этишга сарфланади.

— Эришилган муваффақиятлар — бутун коллективнинг меҳнат самарасидир,— деди бирлашма партия комитетининг котиби Т. С. Собитов. — Аммо биз ҳақли равишда коммунистлар бунда пешқадамлик қилмоқдалар, деб айтишимиз мумкин. Ташкилотимиз кенгаймоқда. КПСС сафларига коллектив ишонч билдирган энг муносиб кишиларни қабул қилаяпмиз. Яқинда бўлиб ўтган Киров район партия конференцияси омма орасида партия таъсирини кучайтиришнинг конкрет йўлларини белгилади, биз, коммунистлар, халқ орасида бўлишимиз, барча янги ташаббусларни қўллаб-қувватлаб, қайта қуришни бутун чоралар билан олға томон силжитишимиз керак. Шу йўл билангина партиянинг обрў-эътиборини ошириш мумкин.

...Намойишчилар оқими сийраклаша бошлайди. Тошкентликларнинг республика бош майдонидан ўтиши бир соатдан камроқ вақт давом этди. Бироқ мана шу бутун қуёшли май кунида халқ сайллари давом этди. Байрам боғлар ва хиёбонларга, стадионлар ва маданият саройларига, кўчаларга ўтгандек бўлди. Мана байрам тантаналаридан бир нечта энг ёрқин жиҳатларини тилга оламиз. Халқлар дўстлиги саройи ва Навоий театри олдидаги майдонлар болалар ихтиёрига берилди. Улар бу ерда асфальтга расм чизиш конкурсини ўтказдилар, улар ясаган буюмлар кўргазмалари ташкил этилди, ёш артистлар катта концерт программасини намойиш этдилар. Шундан кейин улар катта ёшдаги кишилар билан театрлаштирилган томошаларда иштирок этдилар.

Тошкентдаги маданият ва истироҳат боғларининг ҳар бири ушбу кунга ўз программасини тайёрлади. Тельман номли боғда Куйбишев районининг минглаб аҳолиси сайл ўтказди. Бу ерда партия, уруш ва меҳнат ветеранларининг учрашуви бўлди. Фурқат номли боғда халқ сайллари «Тинчлик ва бирдамлик» шиори остида ўтди. Ленин комсомоли номли истироҳат боғи тошкентликларни «Бутун ер куррасида тинчлик бўлсин» деган катта байрам программасини томоша қилишга таклиф этди. Ленин районининг бадиий ҳаваскорлик коллективлари эса ўзларининг тингловчилар ва томошабинлар билан учрашувини «Куррамиз узра тинчлик, меҳнат, май абадийдир» деб номладилар. Хуллас, Ўзбекистон пойтахтидаги барча 16 та истироҳат боғида шу куни байрам тантанаси ҳукмронлик қилди.

Кечқурун эса Тошкент осмонини байрам мушакбозлиги ёритди. Байрам ҳаммада зўр таассурот қолдирди.

В. ГЛАДИЛОВ,
В. ДРАЧЕВ,
ЎзТАГ мухбирлари.

ТИНЧЛИК ВА МЕҲНАТ БАЙРАМИ

Биринчи Май байрамини дабдабали нишонлаш одатларидан воз кечиб бораяпмиз. Лекин баҳорнинг бу ёрқин байрами одамлар қалбида ҳар доим ажиб ҳис-туйғулар уйғотади.

Ўзбекистоннинг ўнлаб шаҳар ва қишлоқларида Биринчи Май шарафига байрам намойишлари, юришлар ва митинглар бўлиб ўтди. Республика меҳнаткашлари мавжуд қийинчиликларга қарамай, уни қайта қуришнинг пировард натижаларига ишонган ҳолда кутиб олмоқдалар. Ўзбекистон ССР халқ депутатларини, маҳаллий Советларга депутатларни демократик руҳда сайлаш ишчилар, колхозчилар, зиёлиларнинг ижтимоий фаоллигини кучайтириб юборди. Ҳозирги пайтда жамиятимиздаги барча соғлом кучларни жипслаштириш, миллатлараро муносабатларни ҳамда мамлакатимиз халқлари ўртасидаги дўстликни ривожлантириш ва мустаҳкамлаш билангина биз дадил олға боришимиз мумкинлигини ҳамма яхши тушунмоқда.

Ўзбекистон бўйлаб тинчлик ва меҳнат байрами одимламоқда.

ЎзТАГ мухбирлари хабар қиладилар:

НУКУС. Қорақалпоғистон пойтахти байрам либосида. Автоном республика инқилобий қайта қуришнинг янги баҳорини турмушнинг барча жабҳаларида катта ўзгаришлар билан кутиб олди. Ижтимоий эҳтиёжларни қондиришга қаратилган шу йилги халқ хўжалик плани муваффақиятли рўёбга чиқарилаётганлиги бунинг ёрқин мисолларидан биридир. Ушбу планда уй-жой, соғлиқни сақлаш ва маданият иншоотларини бунёд этишга, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришга катта эътибор берилган.

Нукусда ниҳоясига етган Орол муаммоларига доир Бутуниттифоқ кенгаши Амударё қуйи оқимидаги экология вазиятини соғломлаштиришга кучли омил бағишлади. Олимлар чиқарган хулоса битта—партия ва мамлакат ҳукумати қабул қилган қарорларнинг ўзи етарли эмас, энг аввало ижтимоий эҳтиёжларни қондиришга қаратилган амалий, илмий асосланган истиқболли лойиҳалар ва чора-тадбирлар зарур. Нукусда «Орол» илмий тадқиқот мувофиқлаштирувчи марказининг тузилиши Оролни қутқаришга қаратилган муҳим воқеа бўлди. Марказ региондаги экология вазиятни барқарорлаштиришга қаратилган ўзига хос таклифларни тайёрлашга кўмаклашиши керак. Биринчи Май арафасида Орол ва Амударёни ҳимоя қилиш уюшмаси тузилди. У Қорақалпоғистонда экология йўналишидаги дастлабки бирлашмага айланди. Уюшманинг мақсадлари мувофиқлаштирувчи марказ мақсадларига мос келади. Ўз сафларига кўнгилли асосда меҳнаткашлар кенг оммасини жалб этиш имконияти янги жамоат ташкилотининг асосий афзаллигидир.

Нукуснинг В. И. Ленин номи билан аталувчи бош майдонидан ўтган намойишчилар партия ва ҳукумат йўлига ўз садоқатларини яна бир бор тасдиқладилар, қайта қуришни амалий ишлар билан янада чуқурлаштиришга азму қарор берганликларини изҳор этдилар. Инсон, унинг ижтимоий ва маънавий эҳтиёжлари, фаровонлиги қайта қуришнинг асосий омилидир.

ОЛМАЛИҚ. (Тошкент области). Металлурглар ва кимёгарлар шаҳри меҳнаткашлари намойишида кўплаб одамлар қатнашди. Энг катта корхоналарнинг коллективлари байрамга яхши ишлаб чиқариш кўрсаткичлари билан келдилар. Планлар муваффақиятли бажарилмоқда. Ижара муносабатларига ўтган шаҳар автобус-таксомотор парки коллективи юз минг сўмлаб қўшимча фойда олди. Парк ижарачилар кенгашининг қатнашчилари шаҳар ўқувчилари транспортда бепул юришларига имконият яратиш хусусида қарор қабул қилди.

Намойишчилар сафларида — Улуғ Ватан уруши қатнашчилари, меҳнат ветеранлари бор. Шаҳар ветеранлар кенгаши ёрдамга муҳтож пенсионерларнинг турмуш шароитини яхшилаш юзасидан катта иш қилмоқда. Уларга уй-жойларини ремонт қилишда, уйларига телефон ўрнатишда ёрдам берилмоқда.

Ҳозирги вақтда Олмалиқда мамлакатимиздаги олтмишдан ортиқ миллат вакиллари яшамоқда. Жамоатчиликнинг фаол иштирокида ташкил этилган шаҳар байналмилалчилар маркази миллатлараро муносабатларни мустаҳкамлашда катта аҳамиятга эга бўлмоқда. Марказ фаоллари Биринчи Май тантаналарини тайёрлаш ва ўтказишда қатнашдилар.

Шиорлар, мадҳиялар камроқ, амалий ишлар эса кўпроқ бўлсин — ҳозир шаҳар меҳнаткашлари ана шундай яшаб меҳнат қилишмоқда. Улар Биринчи Май намойишида қатнашар эканлар, ўз меҳнатлари билан қайта қуришга кўмаклашишга интилаётганликларини, демократия ва тараққиёт жараёнининг фаол иштирокчилари бўлишларини айтдилар.

АНДИЖОН. Сайёрамиз меҳнаткашларининг бирдамлик баҳор байрамида область марказида истиқомат қилаётган етмишдан ортиқ миллат ва элат вакиллари қатнашди. Андижон трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективининг вакиллари ҳам Октябрь майдони бўйлаб байрам қатнашчилари сафларида ўтдилар.

— Бизнинг кўп минг кишилик коллективимизда йигирма миллат вакиллари елкама-елка меҳнат қилишмоқда, — дейди электрчи М. Асронқулов. Аҳиллик билан бир оила бўлиб яшаяпмиз.

— Энг муҳими бошимиз узра тинч осмон бўлсин, — деб суҳбатга қўшилади унинг рафиқаси Н. Асронқулова. — Бирлашмамиз ишчиларининг 90 фоиздан кўпроғини хотин-қизлар ташкил этади, уларнинг анчаси кўп болали оналардир. Биз бунёдкор меҳнаткашлармиз, бинобарин, қайси миллатга мансубликдан қатъи назар, жамиятдаги ўз вазифамизни бир хил тушунамиз. Бизнинг буюмларимиздан тайёрланган либосларни ҳар қандай миллатга мансуб болалар ҳам, катталар ҳам мамнуният билан кийиб юришади. Бизнинг кучимиз ва мамлакатимизнинг қудрати дўстликда, деб ўйлайман.

БУХОРО. Кўҳна Бухоро баҳор байрами муносабати билан ўзига оро берди. Меҳнат коллективларининг вакиллари бутун дунё меҳнаткашлари бирдамлиги ғояларига ўз садоқатларини намойиш қилиб, шаҳарнинг бош майдонидан ўтдилар. Ранг-баранг байроқлар, гуллар сафларни янада гўзаллаштириб юборган эди.

Бу галги байрам юришида: биз, партия, қайта қуриш йўлида сен билан биргамиз, деган шиор асосий шиор бўлганлиги бежиз эмас. Сафларида 62 мингдан кўпроқ коммунист бўлган область партия ташкилоти ҳақиқий сиёсий раҳбар ҳисобланади, у қайта қуришда фаол қатнашмоқда. Ҳозир, КПСС XXVIII съездига тайёргарлик даврида партия аъзоларининг фаолияти янада кучаймоқда. Улар ишлаб чиқаришда олдинда бормоқдалар, ижтимоий масалаларни ҳал этишда кўмаклашмоқдалар, коллективларни жипслаштирмоқдалар.

Бухоро ип-газлама бирлашмаси, пиллакашлик ва зардўзлик фабрикалари, область деҳқончилик-саноат қурилиши бошқармаси меҳнаткашлари Биринчи майни яхши ишлаб чиқариш кўрсаткичлари билан кутиб олдилар. Улар юз минглаб сўмлик қўшимча маҳсулот ишлаб чиқардилар. Иқтисодий ислоҳот яхши кўрсаткичларга эришишда ёрдам бермоқда.

Намойиш катта баҳор байрамининг муқаддимаси бўлди, холос. Ярим кечагача оммавий сайллар бўлди.

ЖИЗЗАХ. Жиззах ип йигирув фабрикаси меҳнат коллективининг вакиллари байрам митинггига яхши кайфият билан келдилар. Бу йил корхонада қувончли ўзгаришлар бўляпти. Энг муҳим кўрсаткич — меҳнат унумдорлиги тўрт ой ичида ўн икки фоиз ошди. Бутун фабрика фаровонлиги ҳам, ҳар бир йигирувчининг фаровонлиги ҳам ана шунга боғлиқ. Истеъмолчиларга белгиланганга нисбатан 600 тоннадан кўпроқ калава жўнатилди.

1-бинокорлик материаллари комбинати, трикотаж бирлашмаси, аккумулятор заводи, пластмасса заводи, пайпоқ фабрикаси, жўшқин ривожланаётган область марказидаги бошқа корхоналарнинг ишчи ва хизматчилари меҳнат ютуқлари тўғрисида рапорт бердилар.

Шаҳар «Ғалаба» маданият ва истироҳат боғи, «Ғунча» болалар боғи, шаҳарнинг марказий майдонида ўз-ўзидан катта-катта саҳналар пайдо бўлди, бу саҳналарда санъаткорлар ва ҳаваскор артистлар, шаҳар ижодкор ёшларининг байрам концертлари бўлди. Область марказининг кўпгина гўшаларида байрам савдо ярмаркалари, таомлар, шарқ қадолатларининг кўргазма савдоси очилди.

ҚАРШИ. Бу ерда ўтган йиллардагига нисбатан Биринчи Май намойишига анча кўп одам чиқди. «Демак бундай тантаналар зарур экан» деди намойиш қатнашчиси, «Узбекнефтегазгеология» бирлашмаси партия комитетининг секретари С. Омонхўжаев. У Биринчи Май байрами арафасида илғор бирлашма коммунистларининг йўлбошчиси этиб сайланди. Бунга қадар бирлашманинг Ҳисор олди экспедициясида геолог бўлиб ишлаган, ер остидан нефть ва газнинг ноёб ҳазиналарини очган.

Улуғ Ватан уруши ветеранлари ҳам байрам қатнашчилари сафида бўлишди. Улар орасида ёшлигида Украинада фашистларга қарши курашган, кейинчалик эса Қарши чўлини ўзлаштирган Н. Царькова бор. Бу аёл намойиш ҳақида бундай деди:

— Байрам шов-шувлари камайиб қолди. Аввалги йиллардаги хўжакўрсинга бўладиган шодиёналар ҳамёнга зарар эди. Шаҳар корхоналари сафларни ким чиройлироқ безатиш юзасидан мусобақалашар, сохта муваффақиятларини намойиш этишар эди.

Область марказида Биринчи Май байрамида ўзгаришлар рўй берди. Ленин номли майдонга асфальт ётқизилди. Йўл кенгайтирилди, энди у олти қаторли бўлди, шаҳарда ўн минг кишига мўлжалланган «Геолог» спорт комплекси қурилиши тугалланди, болалар поликлиникаси қад кўтарди. Ер ости бойликларини қидирувчилар истиқомат қиладиган қишлоқда 75 ўринли чойхона очилди, кўп хонадонли уй фойдаланишга топширилиш арафасида турибди.

НАМАНГАН. Сафларнинг бирида тикувчилик-атторлик бирлашмасининг ходимлари боришмоқда. Яқиндагина Нуробод даҳасида унинг яна бир бўлими очилди. Ўнлаб уй бекалари иш олдилар.

— Бўлимимиз январь ойида очилиши керак эди,—дейди унинг директори Я. Боқиев.—Бироқ, ускуналар етказиб бериш муддати бузилганлиги сабабли уни ўз вақтида ишга тушира олмадик. Қурилиш бораётганида ишлаб чиқариш хотин-қизларга мўлжалланганлигини ҳисобга олдик. Маиший хоналар, душхоналар, руҳий ҳордиқ чиқариш хонаси, шинам ошхонамиз бор. Дўкон очишни ўйлаяпмиз. Ҳозирча бизда 75 киши, асосан уй бекалари ишлашаяпти.

Янги корхонада йилига 5 миллион сўмлик тикувчилик буюмлари ишлаб чиқариш мўлжалланган. Кадрларни жойнинг ўзида, ўзимизнинг ўқув комбинатимиз ва 5-қишлоқ ҳунар-техника билим юртида тайёрлаяпмиз. Биринчи ярим йиллик охирига қадар 500 дан кўпроқ аёллар ва қизлар бу ерда ишлай бошлайдилар.

Меҳнат дафтарчаларига, муқим маошга ва фаол ишлаш имкониятига фақат 75 чевар эга бўлгани йўқ. Область маҳаллий саноат бошқармасида касаначилик меҳнати билан банд бўлганлар 3600 кишидан ошиб кетди. Улар барча учун зарур бўлган кундалик эҳтиёж молларини ишлаб чиқаришмоқда.

САМАРҚАНД. «Красний двигатель» заводи вакиллари Улуғ Ленин номи билан аталган марказий майдон бўйлаб ўтдилар. Ижарада ишлаётган корхона меҳнат коллективи акцияларини чиқарди. Бу акцияларни ўнлаб ишчилар ўз жамғармаларидан 90 минг сўмдан кўпроқ пул тўлаб сотиб олишди. Бу маблағлар ҳисобидан маҳсулот ишлаб чиқарадиган янги қувватлар вужудга келтирилди. Ҳозирнинг ўзидаёқ юз минг сўмдан кўпроқ қўшимча фойда олинди. Бу пулларнинг бир қисми акциячи ходимларга мукофот тариқасида берилди.

Иқтисодий ислоҳот самарадорлиги бошқа корхоналар мисолида ҳам кўриниб турибди. Насос-куч ускуналари заводи коллективи асосий фондларни ўзига сотиб ола бошлади. «Электробитмаж» ишлаб чиқариш бирлашмаси холодильникларнинг янги турларини кўплаб ишлаб чиқаришга тайёргарликни тугатди. Шаҳар корхоналари ва ташкилотларида меҳнаткашларнинг ижтимоий эҳтиёжларига эътибор кучайди. Биринчи Май арафасида қаттиқ эрийдиган асбоблар тажриба-экспериментал заводида ижтимоий ривожлантириш жамғармаси ҳисобида бепул тушлик берила бошланди. «Самаркандгеология» бирлашмаси марказий лабораториясининг коллективи шу йилдан ўз ходимларига икки ёшгача бўлган болаларини тарбиялаш учун ҳар ойда 50 сўмдан пул бериб туриш тўғрисида қарор қабул қилди.

ТЕРМИЗ. Сурхондарё область марказининг минглаб аҳолиси Биринчи Май куни Ленин номли майдондан ўтди. Одатда область ва шаҳар раҳбарлари турадиган минбар биринчи марта бўм-бўш қолган эди. Одатда минбарда турадиган кишилар байрам сафларининг олдида бордилар, сўнг. В. И. Ленин ҳайкали пойига келиб турдилар, ана шу ҳайкал ёнидан намойишчилар ўтиб боришар эди. Ҳарбий оркестр садолари, башанг кийинган одамларнинг сафлари ва уларнинг қўлларидаги гуллар ёрқин, чинакам баҳор байрами кайфиятини яратди.

Намойиш қатнашчиси, Термиз локомотив депосининг машинист-инструктори У. Назаров бундай деди:

— Биз, совет кишилари учун халқлар ўртасидаги дўстлик улкан ютуқларимизнинг энг ёрқин саҳифаларидан бири бўлиб келган. Бугунги кунда мен ва мен билан бирга меҳнат қилаётган ўртоқларим шундай деб ҳисоблаймиз. Коллективимизда деярли 20 миллат вакиллари ишлайди. Биз миллий нифоқ чиқаришга ҳар қандай уринишларни рад этамиз.

Уч иттифоқдош республика оралиғида жойлашган депомиз фаолиятини ҳам байналмилал фаолият дейиш мумкин. Термиз темир йўлчилари халқ хўжалик юкларини Ўзбекистоннинг қўшни областлари қатори Тожикистон ва Туркманистонга, шунингдек Афғонистонга ўз вақтида, узлуксиз етказиб беришмоқда. Биринчи Май арафасида навбатдаги озиқ-овқатлар ортилган составлар Амударё кўприги орқали қўшни мамлакатга йўл олди. Термиз дарёчилари ва «Совавто—Термиз» автотранспорт корхонасининг халқаро йўлларда қатновчи ҳайдовчилари ҳам юк ташиш планларини аниқ бажаришмоқда.

Область қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари мамлакатимиз кўп республикалари ва ўлкалари билан мустаҳкам алоқа ўрнатганлар.

Сурхондарёдан РСФСРдаги кўп шаҳарлар аҳолисининг байрам дастурхонига, шу жумладан Урал ва Сибирга минглаб тонна эртанги карам юборилди. Пахтакорлар ҳозир янги ҳосил учун замин яратишмоқда.

ГУЛИСТОН. Гулистон автобус-таксомотор корхонасининг вакиллари область марказидаги марказий майдондан шахдам қадам ташлаб ўтдилар. Коллектив Биринчи Май арафасида ижара шароитидаги ишларнинг баъзи якунларини чиқарди. Пландан ташқари олинган даромад бир йилда 415 минг сўмдан ошиб кетди, асосий кўрсаткичларнинг бири сифатида биринчи марта жорий этилган хўжалик ҳисоби даромади камида 2,7 миллион сўмни ташкил этди. Моддий сарф-харажатлар анча камайтирилиб, пассажирларга хизмат кўрсатиш сифати бирмунча яхшиланди. Ишлаб топилган маблағлардан эркин фойдаланиш имконияти моддий базани мустаҳкамлаш юзасидан жиддий тадбирлар кўришга, ижтимоий-маданий соҳага харажатларни кескин кўпайтиришга имкон берди.

Байрам олдидан автобус-таксомотор паркининг энг кекса ходимларидан 40 киши «Меҳнат ветерани» медали билан мукофотланди. Улар орасида байрам намойишида қатнашган М. Бадалов, И. Бекиров, А. Пўлатов, Б. Черних, Ю. Лисовенко, Ғ. Рустамжонов ва бошқалар бор.

Май олди социалистик мусобақасида олдинга чиқиб олган Гулистон парранда наслчилик репродукторининг ходимлари байрам арафасида ўз директорлари С. Абляевни республика халқ депутати қилиб сайланганлиги билан самимий табрикладилар. У машаққатли сайловолди курашини бошидан кечиришига тўғри келди. Корхонанинг ҳозирги муваффақиятлари раҳбариятнинг хўжалик юритишнинг янги шаклларини кенг жорий этиш борасида тутган қатъий йўлига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Бу ерда йил бошидан бери 9 миллион дона тухум ва 500 тонна парҳез гўшти тайёрланди. Бу эса план топшириқларидан анча кўп. Мўлжалдагидан икки баравар кўп фойда олинди. Хуллас, мақтанса арзийдиган ишлар бор.

УРГАНЧ. Урганч меҳнаткашларининг Биринчи Май намойиши ўтган йиллардагисингари кўркам ва тантанали бўлди. Меҳнат коллективлари, ўқув юртларининг ранг-баранг байроқлар, транспарантлар, шиорлар кўтариб олган вакиллари шаҳар кўчаларидан ўтишди.

Бинокорлар байрамга яхши кайфият билан чиқдилар. Областда кўплаб уй-жойлар, мактаблар, касалхоналар, шифохоналар пайдо бўлганлигида уларнинг хизмати катта. 1677-қурилиш тресті ишчи ва хизматчилари шаҳар марказий майдонидаги Ильич ҳайкали олдидан кўтаринки кайфият билан ўтдилар. Ушбу коллектив кўп яхши ишларни амалга оширган. Урганч шаҳрининг жамоли ана шулар қўли билан янада кўркамлашди, шаҳар чегаралари анча кенгайди ва Урганч республикамизнинг гўзал шаҳарларидан бирига айланди. Бу ерда янги чароғон кўчалар ва даҳалар, майдонлар ва хиёбонлар, савдо ва маиший хизмат корхоналари пайдо бўлди.

ФАРҒОНА. Область маркази безатилган. Бу ерда, бош майдонда кўп кишилик митинг бўлди. Митинг қатнашчилари орасида уруш ва меҳнат ветеранлари, ишчилар, зиёлиларнинг вакиллари бор эди.

Кўпгина саноат корхоналари тўрт ойлик планни муваффақиятли бажардилар. Улар олдида энди ана шу муваффақиятларни кўпайтириш вазифаси турибди. Самарали ишлашга иқтисодий ислоҳот, ишлаб топилган маблағларни сарфлаш, коллективларнинг ижтимоий масалаларини ҳал этиш имконияти кўп жиҳатдан кўмаклашмоқда.

Фарғоналиклар ленинча шанбаликни эсларида яхши сақлаб қолишди. Шу куни Фарғона пойабзал ишлаб чиқариш бирлашмасининг 2700 нафардан кўпроқ ишчиси дастгоҳлар олдида тер тўкди. Ишлаб топилган маблағларни касаба уюшмаси комитети коллектив эҳтиёжлари учун сарфлайди. Фарғона кимёгарлари шанбалик кунида кўплаб халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришди. Кимёвий тола заводида 4,5 минг сўмлик калава ва ип, «Фергананефтеоргсинтез» ишлаб чиқариш бирлашмасида минг сўмлик оммавий эҳтиёж моллари тайёрланди.

Ўзбекистонда байрам намойишларининг қатнашчилари ўзларининг Коммунистик партияга бўлган ишончларини билдирдилар, унинг жамият турмушини янгилашдаги йўлини қўллаб-қувватладилар.

Республика аҳолиси янгиланган, самарали ишлаётган Советларга катта умид боғламоқда. Жойлардаги мустаҳкам ҳокимият одамларининг яхши яшашига шубҳасиз, ёрдам беради.

КПСС XXVIII съездини фақат коммунистлар эмас, барча меҳнаткашлар ҳам муносиб кутиб олиш учун тайёргарлик кўришмоқда.

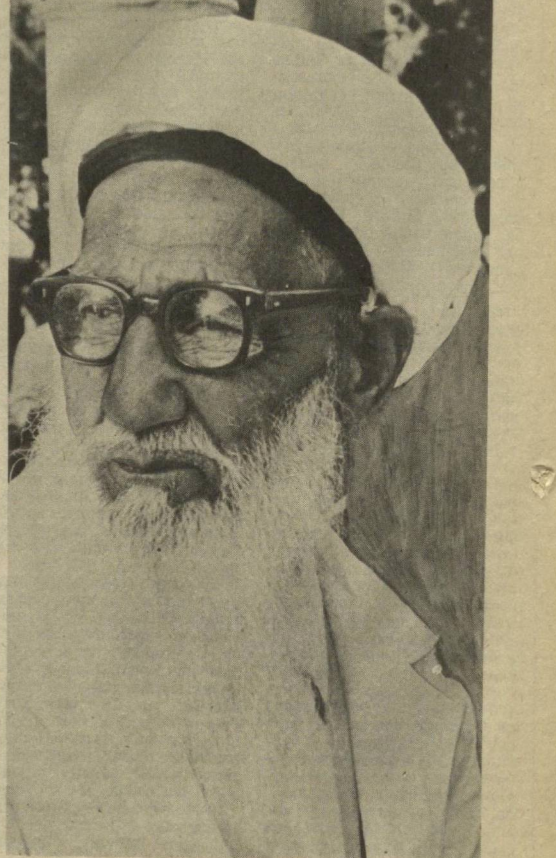

ТОШКЕНТ. В. И. Ленин номли майдонда меҳнаткашларнинг байрам намойиши.

Б. АЛИМОВ олган суратлар.

ТОШКЕНТ. В. И. Ленин номли майдонда меҳнаткашларнинг байрам намойиши.

Б. АЛИМОВ олган суратлар.

НАРХ—ИҚТИСОДИЁТ ЎЗАГИ

ЭСКИ АНДОЗАДАН ВОЗ КЕЧИЛСА...

Нарх белгилашни тубдан ислоҳ қилиш ҳақида гап кетар экан, баъзи олимлар уни тездан эркин бозор муносабатларига ўтиш орқали амалга ошириш мумкин, деган хулосага келишаяпти. Мамлакат иқтисодиётини қайта қуришда, айтиш мумкинки, бу билан яна битта «катта сакраш»ни таклиф этишмоқда.

Тўғри, бозор — нарх-навони изга солиб турувчи идеал восита, бироқ товарлар мўл-кўл бўлган шароитдагина шундай. Бизда эса, ҳаммага равшанки, ҳозирги пайтда пештахталаримиз ҳувиллаб ётибди. Ана шундай вазиятда «сакраш» қилиш иқтисодиётда парокандаликни вужудга келтириши аниқ. Менинг назаримда, бозорга босқичма-босқич ўтиш энг оқилона йўлдир. Бозор муносабатларини ривожлантириш баробарида планли равишда нарх белгилашни такомиллаштириш дастлабки қадам ҳисобланади.

КПСС Марказий Комитетининг ҳаракат дастури лойиҳасида шу муносабат билан ижтимоий зарур харажатларга мумкин қадар яқинлаштирилиши лозим бўлган улгуржи ва харид нархлар устунлик қилиши муқаррарлиги эътироф этилган. Бироқ, менинг назаримда, бу етарли эмас. Нархлар устунлигини бузиш натижасида пайдо бўлган қишлоқ хўжалик муаммоларини ҳал этиш орқалигина қайта қуришнинг бош мақсадларини амалга ошириш мумкин. Шунинг учун ҳам ҳаракат дастурида агросаноат комплексини иқтисодий ривожлантиришнинг бир қадар фойда келтирадиган принциплари ва мутаносибликларини яратишга доир қоида аниқ талқин этилиши зарур. Энг аввало харид нархларини жиддий равишда ошириш, давлат бюджети билан ўзаро муносабатларни такомиллаштиришга эришиш керак.

Афсуски, агросаноат фани тармоқ босқичлари ва тараққиётининг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда нарх белгилаш концепциясини ўз вақтида асослаб бермади. Иқтисодчиларнинг нарх белгилаш концепциясига доир узоқ давом этган баҳс-мунозаралари нарх даражасини аниқлаш учун ишлаб чиқариш харажатларида мужассамлашадиган қўшимча маҳсулот шакли сифатидаги соф даромад (фойда) миқдорини белгилашнинг турли-туман вариантларига, шунингдек, қайси тарздаги ўртача тармоқ ёки «охирги» харажатлар ижтимоий зарур харажатларни ҳамда маҳсулот баҳосини шакллантириши ҳақидаги масалага келиб тақалаверди.

Бир неча беш йилликлардан буён қишлоқ хўжалик иқтисодиёти илмий-тадқиқот институтлари рентабелликнинг тармоқлар бўйича ва жамланган тарздаги нормативларини ишлаб чиқишаяпти, улар беш йиллик учун харид нархлари даражасини асослашда фойдаланилади. Рентабеллик нормативини ҳисоблаш ва нарх даражасини белгилаш методикасининг моҳияти тўғрилигига шакшубҳа йўқ. У қарор топган сарф-харажат концепциясидан келиб чиққан ҳолда келгуси беш йилликда маҳсулот таннархи қандай бўлишини, асосий ва оборот ишлаб чиқариш фондларининг ўсиши, бюджетга тўловлар, ижтимоий ривожланиш, моддий рағбатлантириш фондларини ташкил этиш учун маблағлар ажратишни, колхоз ва совхозлар кўрган зарарлар ҳамда бошқа хил харажатларнинг ўрнини қоплашни ҳисобга олиб боради.

Бироқ хўжаликларнинг ички манбалари ҳисобига шаклланадиган жамики бўлажак харажатлар, ишлаб чиқариш ҳамда ижтимоий тараққиётга ажратиладиган капитал маблағлар нархларда ва давлат планларида белгилаб қўйилган ҳажмлардаги рентабеллик даражасида ифодаланган бўлади. Амалда эса илмий муассасаларга кўрсатиб ўтилган ҳажмлар доирасида ҳисоб-китоб ишларини олиб бориш қолади, холос.

Рентабеллик нормативларининг бу хилда «асосланиши» қишлоқ хўжалигининг жорий ва бир галлик маблағ сарфлашга ҳақиқий эҳтиёжини кўзда тутмайди, планлаштиришимиздаги ҳамма камчиликларни нарх белгилашга ўтказиб қўя қолади. Айнан шундай методикани қишлоққа қарзни қайтариш ҳамда озиқ-овқат муаммосини ҳал этиш вазифаси қўйилган бир шароитда тўғри деб бўлмайди. Ҳозирги пайтда нарх белгилашда тайёрланаётган ислоҳот бу масалани тўлиқ ҳал эта олмайди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг нархлари устун даражадаги миқдорий ифодаларга эга бўлиши зарур. Уларнинг умумий даражаси озиқ-овқат ва хом ашё етиштириш учун кетган харажатларни батамом қоплаши шарт. Мана шу ерда нарх-навони илмий жиҳатдан асослаш биринчи ўринга чиқади. Унинг ҳажми қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши самарадорлигини оширадиган бошқа омиллар билан қўшилган ҳолда пировард натижада қишлоқ аҳолисининг турмуш даражаси шаҳарликларникига нисбатан паст бўлмаслигини таъминлаши лозим.

Шунингдек, колхоз ва совхозларнинг бюджетга тўловлари тартиби ҳам нарх белгилашнинг муҳим таркибий қисми ҳисобланади. У нарх-навони хўжалик ҳисоби муносабатларининг ягона системаси билан чамбарчас боғлаши лозим. 1987 йилга қадар 25 фоиздан юқори рентабелликка эга бўлган хўжаликлар давлатга даромад солиғи тўлаб келдилар. Бунда тўловлар ставкаси рентабеллик даражасининг ўсишига қараб кўпайиб борди. Кўпчилик колхоз ва совхозлар умуман бундай тўловлардан холи эдилар. Амалда эса яхши ишлаётганлар жазоланавердилар. Кейинчалик фондлар, ер ва меҳнат ресурслари учун ҳақни ҳам ўз ичига олган ишлаб чиқариш потенциали тўлови жорий этилди. Бундай тартиб ҳозир ҳам бор. Назаримизда, бу тариқа ҳақ тўлаш қишлоқ хўжалигига нисбатан хатодир. У имкониятлардан фойдаланишни яхшилашдан иборат ўртага қўйилган вазифани ҳал этмайди. Методик нуқтаи назардан бундай тажриба уч омил назарияси билан чатишиб кетади ҳамда амалда қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш вазифасига зид бўлиб қолади. Тўловлар ҳажмини белгилаш учун ер, фондлар ва меҳнат ресурслари ҳажмларини қиймат шаклида жамлаш иқтисодий бемаъниликдир. Ресурсларнинг бу кўринишлари бир жинсли эмас ҳамда ўзаро бир-бирининг ўрнини тўлдирмайди. Айтайлик, меҳнат ресурсларининг ортиқча бўлиши бошқа ресурсларнинг, масалан, ернинг камлигини қоплай олмайди. Қишлоқ хўжалигида ана шу мақсадлар учун рента тўловлари, жумладан, суғориладиган экинзорларнинг сифатига қараб табақалаштирилган ҳолда ер солиғидан фойдаланиш бирмунча мақсадга мувофиқдир. Суғориладиган ерларнинг нархини ҳамда улар учун тўловлар белгилашни жорий этиш ер ресурсларига эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлишга, улардан фойдаланишни яхшилашга имкон туғдиради. Қишлоқ хўжалиги корхоналари учун бошқача тўловлар бўлиши мумкин эмас. Харид нархларини ижтимоий зарур харажатларга иложи борича яқинлаштириш керак. Маълумки, бундай харажатларни тўғридан-тўғри ҳисоблаб чиқиб бўлмайди. Уларни мужассам меҳнатнинг на амалдаги ва на нормативдаги харажатлардан ажратиб олишнинг иложи йўқ. Ижтимоий зарур харажатлар категорияси харажатлардан ташқари маҳсулот истеъмол қийматининг турли параметрларини, эҳтиёж билан таклифнинг нисбатини ҳамда бошқа жиҳатларни ўз ичига олади. Аммо бу маҳсулот ишлаб чиқаришга кетадиган зарур харажатларни тахминан аниқлаш, К. Маркс айтганидек, баҳони белгилаш, «майда бўлакларни қўшиш йўли билан яхлитни ҳосил қилиш»ни мустасно этмайди.

Жонли меҳнатни баҳолашни ҳисобга олиш масаласи ижтимоий зарур харажатлар параметрларини асослаш пайтидаги муҳим жиҳатдир. Ҳозирги пайтда, бизнинг назаримизда, иш ҳақи даражаси илмий асосга эга эмас. Иш ҳақи сиёсий иқтисодда белгилаб қўйилганидек, миллий даромаднинг бир қисми бўлиб, у ходимлар ўртасида улар меҳнатининг миқдори ва сифатига мувофиқ тарзда тақсимланади. Иш ҳақи моҳиятининг бундай талқин этилиши уни миқдорий жиҳатдангина аниқлаш учун асос бўла олмайди. К. Маркс таърифича, иш ҳақи табиий қонунлар билан изга солиб турилади: унинг энг паст даражаси ишчи ўз кучини сақлаб туриши ва тиклаши учун зарур ҳисобланган ҳаётий воситаларнинг жисмоний минимуми, бинобарин, товарларнинг муайян миқдори билан берилади. Демак, аҳоли даромадларини иш ҳақи орқали онгли равишда изга солиб туриш, нархларни асослашга тўғри ёндашиш «истеъмол халтаси»га тушадиган товарларнинг тўла йиғмаси қийматини ҳисоблаш йўли билан амалга оширилади, аҳоли фойдаланадиган турли-туман тўловли хизматлар ҳам ҳисобга олинади.

У ёки бу маҳсулотнинг харид нархи даражасини асослашга бир қолипда ёндашиш ярамайди. Ижтимоий зарур харажатларни шакллантиришнинг зонал хусусиятларини ҳам назарда тутиш керак. Пахтачилик зонаси шароитларида далаларнинг маҳсулдорлиги ҳал қилувчи даражада сув таъминотига, мелиорация шохобчаларининг мукаммаллигига боғлиқ бўлади. Бундай жойларда ер ва сув бир бутун бўлади. Унумдорликнинг тикланиши суғориш ва коллектор-дренаж тармоқларини қуришга, уларни таъмирлаш ва фойдаланишга сарфланадиган катта-катта маблағларга боғлиқ. Бироқ маблағ муттасил етишмаслиги натижасида суғориш ва коллектор-дренаж тармоқларини тозалаш, иншоотларни таъмирлаш, ерларни обдон текислаш ишлари, сув ва ҳаво муҳитини муҳофаза қилиш тадбирлари зарур бўлганидан 2—3 баравар кам бажарилиб келди. Оқибатда экологик мувозанат бузилди. Ҳозирги пайтда суғориладиган ерларнинг қарийб 20 фоизи қониқарсиз мелиоратив ҳолатдадир.

Суғориладиган ерлар имкониятидан тўлиқроқ фойдаланиш учун пахтанинг харид нархларида сув хўжалиги тадбирларига кетган сарф-харажат амалий ҳажмларда эмас, балки ерни соғломлаштиришга, унинг унумдорлигини оширишга қаратилган жорий ва капитал ишларнинг бутун мажмуаси ҳажмларида ҳисобга олиниши лозим.

1991 йилдан сув учун пул тўлаш жорий этилади. Бу мураккаб тадбир суғориш учун мўлжалланган сувдан фойдаланишни жиддий равишда яхшилашга, оби ҳаёт сарфини яқин вақт ичида 15—20 фоиз қисқартиришга хизмат қилиши керак. Жумҳуриятда икки йилдан буён ўн уч районда сув хўжалиги органлари ҳамда қишлоқ хўжалиги корхоналари ўртасида ўзаро хўжалик ҳисоби муносабатларини жорий этиш тажрибаси ўтказилмоқда. Объектив равишдаги қийинчиликлар бўлишига, жумладан, хўжаликларда суғориш шохобчаларининг техникавий даражаси пастлигига, ускуналар, ўлчов асбоблари ва ҳоказолар етишмаётганига қарамай, тажрибанинг амалий натижалари сувга пул тўлаш уни тежаб сарфлашга, собиқ бюджетдаги ташкилотларда хўжалик юритишнинг камчиқимли механизмини жорий этишга барқарор таъсир кўрсатаётганлигидан далолат беради.

Жумҳурият Ирригация ва сув хўжалиги министрлиги томонидан фан билан ҳамкорликда манбалардаги сув ресурслари учун ҳақ тўлашни ҳисобга олган ва ҳисобга олмаган ҳолда оби ҳаёт қийматини аниқлашнинг 11 варианти ишлаб чиқилди. Уларда хўжалик ҳисоби муносабатларининг турли-туман жиҳатлари қамраб олинган. Хўжаликлар учун бир куб метр сувга тўланадиган ҳақ 1,37 тийин билан 3,7 тийин ўртасида тебранади. Пахта харид нархлари лойиҳасида мамлакатимиз операция харажатларини ўз ичига оладиган минимал тарифни қабул қилди. Район сув хўжалиги бўлимларини хўжалик ҳисобига ўтказиш шароитида капитал таъмирлаш, асосий воситаларни ишлатиб туриш учун маблағларга, шунингдек, меҳнат жамоаларининг ижтимоий муаммоларини ҳал этиш учун фойдадан олинадиган муайян пулга эга бўлмай, улар таомилдагидек фаолият юритишлари мумкин эмас, бу ҳол қишлоқ хўжалигининг қурғоқчилик зонасида мавжудлигининг ўзиниёқ барбод этиб қўяди. Шунинг учун ҳам сувга кетган харажатларнинг умумий миқдори ҳамда пахта ва бошқа маҳсулотлар харид нархларининг тегишли равишда ўсиши бюджетдаги ташкилотларнинг хўжалик ҳисобига ўтишидаги ўзига хос жиҳатларни ҳам ҳисобга олган ҳолда бўлиши керак.

Шу пайтгача қадар нарх белгилаш амалиётида харажатлар асос қилиб олинарди. Ижтимоий зарур харажатларни тўғридан-тўғри ҳисоблаб чиқиш имкони бўлмагани учун ҳам маҳсулот таннархи баҳо негизи вазифасини ўтайди, буни рентабеллик нормативи билан чамбарчас боғлиқ ҳолда жуда яхши ишлаб турган харажат механизми тўла тан нархдан беради: харажат қанча кўп бўлса, нарх ва фойда миқдори ҳам шунча баланд. Эндиликда бозор муносабатлари ривожланиши муносабати билан ана шундай концепциядан узоқлашиш учун шарт-шароит вужудга келмоқда. Шартномалар асосида нархлар белгилаш соҳаси кенгаймоқда, нархларда маҳсулот сифатини ҳисобга олиш яхшиланаяпти. Бироқ пахтачилик зонасида амалда тармоқнинг бутун маҳсулотини қамраб оладиган давлат буюртмаси мавжуд бўлган шароитда нарх белгилашни ислоҳ қилишда унинг истеъмол қиймати ўзига хос хусусиятларини ҳам ҳисобга олиш ўта муҳимдир. Ҳозирги пайтгача нарх белгилашда бу нарса инкор этиб келинди.

Пахта ноёб экинлар, базавий хом ашё сирасига киради, у кейин кўп марталаб қайта ишланиб, янги қиймат, янги бойлик ҳосил қилинади. Бошқача айтганда, пахта шундай потенциал ресурсдирки, бундай имкониятларга эга бўлган бўлак бирон-бир экинни топиш қийин. Ҳозир пахта хом ашёсини сотишдан гектар бошига 2 минг сўмга яқин пул тушмоқда. Шу нарса ҳисоблаб чиқилганки, саноатда қайта ишлашнинг кейинги барча босқичларидан сўнг ялпи даромад миқдори тахминан саккиз баравар ортади. Бунда қўшимча маҳсулотнинг ўндан тўққиз қисми оборот солиғи шаклида пировард маҳсулот орқали жумҳуриятимиздан ташқарида амалга оширилади. Ҳозирги пайтда оборот солиғи салмоғи чакана нархларда (27,4 фоиз) олингани учун ҳам уни саноат ва қишлоқ хўжалиги ўртасида жонли меҳнат харажатларига мутаносиб равишда тақсимланишини назарда тутсак, бюджет ҳар тонна маҳсулотдан жумҳурият колхоз ва совхозларига нисбатан икки баравар кўп фойда олади.

Мазкур мақолада фикр юритилган ана шу ва бошқа муҳим омиллар нархларни ҳамда бюджет билан ўзаро муносабатларни такомиллаштириш жараёнида албатта ҳисобга олиниши шарт. Назаримизда, ҳозирги пайтда аввал шаклланган қолиплардан воз кечиш, қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг иқтисодий омилларига янгича ёндашувларни топиш жуда муҳимдир. Бусиз Озиқ-овқат дастурини рўёбга чиқариш амри-маҳол.

Ф. ҚАЮМОВ,
СССР Нархлар давлат комитети нарх белгилаш илмий-тадқиқот институти Ўрта Осиё бўлимининг директори, иқтисод фанлари доктори, профессор.
(«Сельская жизнь», 1990 йил 25 апрель).

ХИТОЙ ОЛИМЛАРИ БИЛАН ҲАМКОРЛИК

Озиқ-овқат ва ўсимлик чиқиндиларидан тўйинган ем тайёрлаш, еса бўладиган қўзиқоринлар етиштиришнинг, сабзавот ва меваларни сақлашнинг биотехнологияларини ишлаб чиқиш — Ўзбекистон ва Хитой микробиологлари 6 йил давомида биргаликда ҳал этишни режалаштирган муаммоларнинг бир қисмидир, холос. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси микробиология институти билан Хитой Халқ Республикаси Фанлар академиясининг Синьцзян тупроқшунослик ва қум саҳролари биология институтининг олимлари Тошкентда ҳамкорлик қилиш тўғрисида битим туздилар.

Олимлар бу йилги аниқ вазифаларни белгилаб олишди. Улар Хитой Халқ Республикасида ўсадиган ва юксак ҳосилдорлиги билан ажралиб турадиган еса бўладиган қалпоқчали қўзиқоринларнинг ўзига хос хусусиятларини ўрганадилар, уларни Ўзбекистон шароитига мослаштирадилар. Хитой мутахассислари Тошкентга бундай қўзиқоринларнинг баъзи хилларини олиб келишади ва уни тадқиқ этиш билан шуғулланишади. Институтнинг ўқув хўжалигида шу мақсад учун махсус цех тайёрлаб қўйилди.

Биологик жиҳатдан тўйинган озуқа тайёрлашнинг янги технологияларини яратиш — биргаликда амалга ошириладиган ишларнинг кейинги йўналишидир. Ўзбек олимлари Ўрумчига борадилар, у ерда ўз технологияларини синовдан ўтказадилар. Шундан кейин ушбу технология хўжаликларда шартномавий асосда фойдаланиш учун Хитой томонига берилади.

Микробиология институтида биргаликда куч-ғайрат сарфлаб фото ва электрон микроскопик ишлар учун лаборатория яратиш ҳам режалаштирилган. Лабораторияни Хитой мутахассислари жиҳозлашга киришдилар. Улар ускуналарнинг ярим нархини тўлайдилар, тошкентлик микробиологлар эса ўз тўловларининг бир қисмини илмий маҳсулот ишлаб чиқариш билан қоплайдилар.

Микробиология институти Ўзбекистонда биринчилардан бўлиб Синьцзян-Уйғур автоном райони олимлари билан ҳамкорлик қила бошлади. Республика Фанлар академияси билан ХХР Фанлар академиясининг Синьцзян бўлими ўтган йилнинг охирида илмий-техникавий ҳамкорлик тўғрисида имзолаган шартнома бунинг учун имконият яратди. Шартномада икки мамлакат физиклари, биологлари ва химикларининг биргаликда ишлашлари назарда тутилган. Улар Орол денгизи, Зарафшон дарёси, шунингдек Синьцзян-Уйғур автоном районидан оқиб ўтадиган дарёларнинг ҳавзаларидаги экология ва атроф муҳитини муҳофаза этиш муаммоларини тадқиқ қиладилар.

(ЎзТАГ).

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

СОФИЯ. Оппозициядаги демократик кучлар уюшмаси (ДКУ) «Мустақил, демократик, фаровон Болгарияни» бунёд этиш мақсадини ўз олдига қўяди. Ана шу мақсад уюшманинг сайловолди ҳаракат дастурида акс эттирилган, ҳаракат дастурининг биринчи қисми Тодор Живков шахсий ҳокимияти режимига хотима берган ва Болгария жамиятида туб ўзгаришлар даврини очган БКП Марказий Комитетининг ўша эсда қолган 1989 йил ноябрь пленумидан сўнг ташкил топган мазкур сиёсий уюшма органи — «Демократия» рўзномасида эълон қилинган.

ДКУ сайловолди ҳаракат дастури БХР буюк халқ мажлисига 10 июнь куни сайлов эълон қилиниши муносабати билан нашр этилган. БХР буюк халқ кенгашининг вазифасига одатдаги парламент вазифаларидан ташқари мамлакат янги конституциясини ишлаб чиқиш ҳам киради. Олтита сиёсий партия ва ўнта умуммиллий ҳаракатларни бирлаштирган демократик кучлар уюшмаси болгар сайловчилари ҳукмига бир ҳужжатни тақдим этди. Ушбу ҳужжатда Болгария жамиятида юзага келган муаммоларнинг манбалари ҳамда сабаблари таҳлил этилади, уни демократиялаш йўллари, танглиқдан чиқиш йўллари таклиф қилинади.

* * *

БЕРЛИН. Фашистларнинг Бранденбург-Герден собиқ қамоқхонаси маҳбусларини озод қилиш ёдгорлиги пойига анвойи гуллар қўйилди. Собиқ маҳбуслар, фашизмга қарши кураш комитетининг аъзолари, Германия Федератив Республикасида фашизм даврида таъқиб этилган шахслар уюшмасининг, шаҳар жамоатчилигининг вакиллари Европадаги энг катта қамоқхоналардан бири озод этилган кунга 45 йил тўлганлигини ёдга олдилар. Нацистлар ана шу қамоқхоналарда Европадаги 19 мамлакатдан ҳибсга олинган сиёсий маҳбусларни ушлаб турган эдилар. Улар орасида коммунистлар, социал-демократлар, христианлар, шунингдек партиясизлар бор эди.

Шу муносабат билан бўлган митингда ёдгорлик раҳбари Иоахим Поллок озод қилингунга қадар умри тугаган икки минг сиёсий маҳбусни эсга олди. Бизнинг олдимизда ўша йилларнинг сўнгги гувоҳлари туришибди, деб таъкидлади у. Улар фашистларга қарши курашчиларнинг эзгу орзуларини келаси авлодларга бериш ҳуқуқига эгадирлар ва шундай қилишлари шарт. Митинг қатнашчилари ҳар қандай фашистлар ҳукмронлигига қарши, озодлик, тинчлик, инсон ҳуқуқлари ва сабр-матонат учун бундан кейин ҳам кураш олиб боришга азмуқарор берганликларини айтишди.

* * *

ХАРАРЕ. Жанубий Африкага тўхтатиб қолишнинг ҳеч иложи бўлмаган озодлик тўлқини ёпирилиб келмоқда, деди Кейптаундаги митингда сўзга чиққан Жанубий Африка Компартиясининг Бош секретари Жо Слово. Жанубий Африка Компартиясининг Бош секретари ЖАР ҳукумати билан 2 май куни дастлабки бевосита музокараларни бошлайдиган Африка миллий конгресси делегацияси таркибига кирган. Делегацияга конгресс президентининг ўринбосари Нельсон Мандела бошчилик қилади.

* * *

ЛОНДОН. Шимолий Ирландиянинг минглаб аҳолиси Даун графлигида Даунпатрик шаҳрида бўлган намойишда қатнашди. Намойиш Ирландия республика армияси таркибидаги жангарилар қўйиб кетган бомба портлашидан яқинда ҳалок бўлган «Ольстер мудофаа полки» таркибидаги 4 нафар ҳарбий хизматчи хотирасини эслаб ўтказилган эди. Пресс Ассошиэйшн ахборот агентлигининг гувоҳлик беришича, вилоятнинг ҳам протестант, ҳам католик жамоаси вакиллари қатнашган ва вилоятда террорчилик хуружлари давом этаётганлиги муносабати билан Шимолий Ирландия халқининг норозилигини намойиш этишга даъват қилинган бу намойиш неча йиллар мобайнида жуда кўп киши иштирок этган тинч ҳаракат бўлди. Намойишчилар тўрт кишини ҳаётдан маҳрум этган қонли фожиа рўй берган ердан, Даунпатрик яқинидаги шаҳарчалардан биридаги ўша жой ёнидан ўтдилар.

Худди шу куни, Пресс Ассошиэйшн агентлигининг хабар қилишича, Даунпатрикдан 30 миля узоқликда, Килкил деган жойда Киннет Гремни дафн этиш маросими бўлди. Бу одам ўтган ҳафтада Ирландия республика армияси қилган ур-йиқит натижасида аввалги жума куни ҳалок бўлган эди.

* * *

ПАРИЖ. Лилл шаҳри яқинидаги Лоо қамоқхонасидаги маҳбусларнинг исёни бир кеча-кундузга яқин давом этди. Қамоқхона марказий биносининг томида тунаб қолган 50 нафарга яқин жасур исёнчи маъмурларга таслим бўлди. Ишқи терговда бўлган 137 киши доимий сайрдан сўнг ўз камераларига қайтишдан бош тортишлари билан исён кўтарилди. Уларни тахминан яна 370 маҳбус қўллаб-қувватлади.

Матбуот ва телевидение исёнга асосан икки нарса сабаб бўлган, деб кўрсатмоқда: биринчидан, улар қониқарсиз шарт-шароитларга қарши, иккинчидан, Франция ҳуқуқни муҳофаза қилиш ходимларининг сусткашлиги ва тепса-тебранмаслигига қарши норозилик билдирганлар. Ана шу сусткашлик ва тепса-тебранмаслик оқибатида ҳибсга олинганларнинг кўпчилиги қамоқхонада суд бўлишини неча ойлаб кутишга мажбур бўлмоқда. Бундан ташқари, маҳаллий шарҳловчиларнинг фикрига қараганда, саноат фирмалари билан молиявий фирибгарликларга аралашган социалистик партиянинг бир қанча собиқ раҳбар арбоблари ва ҳукумат аъзоларини ҳуқуқий жавобгарликдан озод қилиш хусусида ҳукумат қарори муносабати билан Францияда кучайиб бораётган жанжал ҳам маҳбусларнинг феъл-атворига муайян даражада таъсир кўрсатди.

Ҳамид СУЛАЙМОН таваллудининг 80 йиллигига

МАНГУЛИККА ДАХЛДОР

Беихтиёр ўйланиб қоласан: инсон шунчалик кенг тафаккурни, ноёб иқтидорни, ўта меҳнатсеварликни, моҳир ташкилотчиликни, доимо тиниб-тинчимасликни, туганмас куч-қувватни қандай қилиб ўзида мужассам эта олади? Буларни жамлаган ҳолда ҳамиша ўз қобилиятини намоён этиб, касбдошларини ҳайратга солиши-чи? Ҳа, ўз касбига сидқидил меҳр қўйган, иродали, айни вақтда қомусий билимга эга бўлган инсондагина шундай нодир хусусиятлар мужассам. Беруний номидаги давлат мукофоти соҳиби, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, филология фанлари доктори, профессор Ҳамид Сулаймон ана шундай кишилардан бири эди.

Улуғ мутафаккир Алишер Навоий адабий меросига қизиқиш уни шоир ижодини ўрганиш, номаълум асарларини излаш ва навоийшуносликка тақдим этишдек эзгу иш сари етаклади. 1956 йили Ҳамид Сулаймон Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг А. С. Пушкин номли Тил ва адабиёт институтига ишга ўтиб, Алишер Навоий лирик мероси устидаги катта илмий тадқиқотини бошлаб юборди. Натижада тўрт жилддан иборат «Хазойин ул—маоний» чоп этилди. Энг қадимий қўлёзмалар асосида шоир лирик меросининг нисбий ва ҳақиқий солномаси, ўзбекча девонларининг таҳририй табақаси, девонлар таркиби аниқланди. Ўша даврғача мавҳум бўлиб келаётган «Девони Фоний» Париждан топилиб, бошқа нусхалари билан қиёсланди.

Ҳамид Сулаймоннинг Алишер Навоий ижоди юзасидан олиб борган тадқиқотлари 1961 йили «Алишер Навоий» лирик мероси ҳақидаги докторлик диссертацияси билан якунланди. Олимнинг бундан кейинги ҳаёти Алишер Навоий ва умуман ўзбек халқининг адабий мероси, қўлёзмалари, айниқса, бадиий безакли қўлёзмаларни жаҳон китоб фондларидан излаб топиш, нусхаларини республикага олиб келиб, илмий истеъмолга киритиш ишига сарфланди...

Яқинда Тошкентда Алишер Навоий номли давлат адабиёт музейида профессор Ҳамид Сулаймоннинг хотирасини ҳурматлаб меъмориал хона ташкил этилди. Хона мўъжазгина бўлиб, экспонатлар дид билан жойлаштирилган. Унинг марказида таниқли мўйқалам устаси, Ўзбекистон ССР халқ рассоми Абдулҳақ Абдуллаев 1972 йилда яратган «Профессор Ҳамид Сулаймон» номли рангли, мой бўёқда ишланган портрет турибди. Айтиш мумкинки, рассом бор маҳоратини ишга солиб, Ҳамид Сулаймон образининг баъзи характер қирраларини жонли чизиб бера олган.

Хонанинг чап тарафида яна бир катта санъат асари ўзининг муносиб ўрнини олган. У истеъдодли мусаввир Темур Саъдуллаевнинг «Ҳамид Сулаймонов» деб номланган портретидир. Бу картинадаги мойли бўёқлар адабий меросимиз жонкуярининг ижтимоий-адабий фаолиятини ёритишга жуда монанд бўлиб тушган. Портрет табиий чиққан. Шундай бўлиши ҳам керак эди. Негаки, Темур Саъдуллаев бу муҳтарам олим билан узоқ вақтлар ҳамфикр бўлган, у кишининг маслаҳатларини олган ижодкор. Рассом бу асарда Ҳамид Сулаймоновни чуқур билимли, кенг тафаккурли, ўткир ва моҳир ташкилотчи инсон сифатида тасвирлай олган. Шунингдек, олим сиймосида меҳрибон ва жонкуяр мураббий, одил раҳбар қиёфаси ҳам ёрқин бўёқларда ишонарли акс этган.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, меъмориал хонадаги бўёқли суратлар, ҳайкаллар, фотолар, тарихий ҳужжатлар, дастхатлар, китоблар, шахсий буюмлар ва иш қуроллари томошабинда олимга бўлган меҳр-муҳаббатни оширади, уларга эстетик завқ бағишлайди. Бу материаллар устоз босиб ўтган ҳаёт йўли ва илмий фаолиятидан, халқ хотирасида мангу яшаб келаётганидан далолатдир.

Қимматли кўргазмалар орасида турли йилларда олинган фотосуратлар ҳам диққатга сазовор. Бу ерда кўплаб нодир суратларни учратамиз. Улар Ҳамид Сулаймон бир неча бор чет эл сафарларида юрган чоғларида олинган, шунингдек, машҳур олимлардан Қори Ниёзий, Воҳид Абдуллаевлар билан ижодий суҳбат қилаётган лаҳзаларини ўзида муҳрлаган. Бошқалари эса атоқли овар шоири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Расул Ҳамзатов, ленинградлик машҳур шоир, Ленин мукофоти лауреати Михаил Дудин, СССР давлат мукофоти лауреати, шоир Рамз Бобожон, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Саид Аҳмадлар билан улуғ олим қизғин баҳс қилаётган пайтларни ўзида акс эттиради.

Маълумки, Ҳамид Сулаймон раҳбарлигида Франция ва Англия кутубхоналаридан Заҳриддин Муҳаммад Бобурнинг аруз рисоласи, XV аср ўзбек шоири Гадоийнинг девони, Алишер Навоийнинг «Куллиёт»и фотонусхалари ва шоир асарларига ишланган рангли миниатюралар, Навоий асарларининг бадиий безакли қўлёзмалари, Ҳайдар Хоразмийнинг «Маҳзан ал-асрор», Бобурнинг «Бобурнома» асарларига ишланган рангли миниатюраларнинг фотонусхалари олиб келинди. Олим Франция ва Англия сафарларидан келтирган деярли ҳамма материаллари республикамизда чоп этилди ва илмий қўлланмага киритилди. Шу нуқтаи назардан витриналарда муҳтарам олимнинг жиддий изланишлари самараси бўлган «Алишер Навоий достонларига ишланган расмлар», «Бобурнома» расмлари» ва бошқа кўплаб альбомлар намойиш этилган. Бу қимматли материаллар китоб мухлисларида катта қизиқиш уйғотмоқда. Хусусан, «Бобурнома» расмлари» альбомининг рангли суратлари экспозицияда алоҳида кўзга ташланиб турибди. Улар XVI асрда яратилган.

Ҳамид Сулаймон 1975 ва 1977 йилларда Ҳиндистонда икки марта археографик экспедицияда бўлиб, қатор шаҳарлардаги қўлёзма фондлари, кутубхоналар, музейлар, алоҳида шахсий кутубхоналарда ўн минглаб қўлёзмаларни кўздан кечирди. Булар орасидан ўзбек ва қардош халқлар маданияти тарихига оид қатор асарларнинг фотонусхалари келтирилди. Жумладан, Ҳайдарободдаги Салоржанг музейи фондида сақланаётган ва XIV—XV асрда яшаб ижод этган, лекин фанга номаълум бўлиб келган хоразмлик ўзбек шоири Абдураҳим Ҳофиз Хоразмийнинг жаҳондаги ягона қўлёзма девони ҳам Ҳамид Сулаймон томонидан аниқланди. Олим девон нусхаси асосида уни ҳозирги ўзбек алфавитига ўтказиб, нашрга тайёрлади ва Ҳофиз Хоразмий ҳақидаги биринчи сўзни айтди. Бу ҳақиқий кашфиёт эди!

Ҳиндистонда топилган иккинчи йирик шоир, XV асрнинг биринчи ярмида яшаган Саид Қосимий бўлиб, унинг тўрт фалсафий-ахлоқий маснавийларининг қўлёзмасини, шунингдек, Жомийнинг фанга номаълум бўлган асари «Ижозати алтабин»нинг шоир қўли билан ёзилган нусхасини ҳам Ҳамид Сулаймон Рампурдаги «Ризо» кутубхонасидан топиб, фотонусхасини олдирди.

Хонадаги олимнинг иш столига ва витринага Ҳофиз Хоразмийнинг ижоди ҳақида Ҳамид Сулаймон ёзган мақола ҳамда тадқиқотлар, шоир ғазалларидан парчалар қўйилган. Ушбу ишлар «Адабий мерос» илмий-тадқиқотлар тўпламида босилган. Шунингдек, олимнинг қоралама қўлёзмалари, дастхатлари ҳам адабиёт мухлисларида қизиқиш уйғотмоқда.

Шундай қилиб, устоз Ҳамид Сулаймон маънавий меросимиз ёдгорликларини излаш ва тўплаш соҳасида олиб борган баракали фаолияти натижасида кўплаб қўлёзмалар топилди ҳамда илмий истеъмолга киритилди. Бу эса фандаги буюк жасорат эди. Бинобарин, улуғ олим замондошлари ва халқимиз хотирасида мангу яшайди.

Б. ВАЛИЕВ.

ЎзТАГ ҳузуридаги махсус матбуот гуруҳи хабар беради

ЮРТДОШЛАР, ҚАНДАЙ ХИЗМАТ ҚИЛАЯПСИЗ?

Андижон вилояти делегациясининг аъзолари Ленинград ҳарбий округи ҳарбий қисмларига қилган сафарларидан мамнун бўлиб қайтиб келишди. Делегация аъзолари орасида ана шу қисмларда хизмат қилаётган йигитларнинг ота-оналари, уруш ва меҳнат ветеранлари, байналмилалчи жангчилар, партия ва комсомол ходимлари, ҳарбий комиссариатлар ва матбуот вакиллари бор эди.

Андижонликлар группа-группаларга бўлиниб, беш кун мобайнида турли ҳарбий бўлинмаларга боришди. Улар жангчиларнинг турмуш шароити, қандай овқатланаётганликлари, дам олишлари билан қизиқдилар. Оддий аскарлар ва офицерлар билан учрашувлар чоғида Совет Армияси сафларида қайта қуриш тўғрисида, армияда интизомни мустаҳкамлаш, ҳарбий коллективларнинг турмуши ва хизматидаги, оддий аскарлар билан кичик командирларнинг ўзаро муносабатларидаги мавжуд камчиликларни бартараф этиш йўлларини излаш хусусида ошкора ва қизиқарли суҳбат бўлди.

Одатда бундай учрашувларнинг ҳар бири Андижон вилоятидан келган ҳаваскор артистларнинг концертлари, машҳур солдат қўшиқларини биргаликда ижро этиш билан ниҳоясига етарди.

Марҳамат районидан колхозчи К. Каримов, Жалолқудуқ районидан асаларичи, маҳалла комитетининг раиси Ғ. Норматов, Пахтаобод районидан колхозчи А. Кенжаев, Андижон трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмасининг созловчи слесари А. Нуриддинов, Олтинкўл районидан пенсионер А. Тарабоев ўз ўғиллари билан учрашдилар. Ҳарбий қисмларнинг меҳмонхоналарида бир неча кун фарзандлари билан бирга яшадилар, уларнинг хизматдош дўстлари билан мулоқотда бўлдилар, командирлар билан суҳбатлашдилар.

— Қаерда интизом мустаҳкам бўлса, ўша ерда ҳамма вақт тартиб, одамларнинг ўзаро муносабатлари ҳам яхши бўлади. Мен ўғлим хизмат қилаётган ҳарбий қисмда бўлганимда бунга яна бир бор ишондим, — деди асаларичи Ғуломжон Норматов. — Гарчи Собиржон қурилиш батальонига тушган бўлсада, ҳозир эса қурилиш батальонлари ҳақида унча яхши гаплар айтишмаяпти, бир неча кун ичида унинг қисмида бу гапларнинг аксини кўрдим: ҳамма ерда тартиб, командирлар билан уларнинг қўл остидагилар ўртасидаги муносабат яхши Командирлар Ўзбекистондан келган ёш солдатлар рус тилини яхши билмасликларидан шикоят қилишди холос. Лекин уларнинг ишни ўз вақтида бажаришлари ва ўзларидан катталарни ҳурмат қилишларини мақташди. Ўзбекистонлик жангчилар билан суҳбатда эса маҳаллий ҳарбий комиссариатлар уларни ҳарбий хизматга муайян мутахассислик бўйича тайёрлаётганликлари, чақирилувчилар эса негадир қурилиш батальонларида бутунлай бошқа мутахассислик бўйича хизмат қилишаётгани маълум бўлди.

— Ҳарбий қисмларда яхши турмуш шароити яратилган, маданий марказлар бор, — деди созловчи слесарь А. Нуриддинов. — Бироқ биз шундай бир ҳолга эътибор бердик: деярли барча қисмларда рус мусиқа асбоблари ва пластинкалар бор. Миллий асбоблар эса йўқ. Аскарларнинг кўпчилиги Ўрта Осиё жумҳуриятларидан бўлган қисмларда ҳам худди шундай аҳвол. Уларга ёшликдан маълум бўлган мусиқа асбоблари топиб берилса, она тилида ижро этилган қўшиқлар ёзилган магнит ёзувлари етказиб берилса, ёмон бўлмасди. Буларнинг ҳаммаси шубҳасиз она юртдан узоқда хизмат машаққатларини анча енгиллаштирган бўлур эди. Ўғлим Дилшодбек артиллерия қисмида хизмат қилади. Командирлари унинг интизомли эканлигини, буюрилган вазифаларни ўз вақтида бажаришини ва камтарлигини айтишганидан жуда хурсандман.

Делегациянинг Нева соҳилидаги шаҳарга сафари ўзбекистонлик жангчиларни тарбиялаш борасидаги биргаликдаги режаларни ишлаб чиқиш билан якунланди. Уни Андижон область партия комитетининг биринчи секретари К. Холмирзаев ва Ленинград ҳарбий округи ҳарбий кенгашининг аъзоси, сиёсий бошқарма бошлиғи генерал-лейтенант Ю. М. Павлов имзоладилар.

ҲАҚ АЛБАТТА ҚАРОР ТОПАДИ

Мусибат кутилмаганда келади, деганларича бор экан: марғилонлик Раим ака Каримов хонадонига 24 апрель куни Хабаровск ўлкасидаги ҳарбий қисмдан нохуш телеграмма келди: «Ўғлингиз Анвар Раимович Каримов оғир бетоб бўлиб қолди, тезда етиб келинг». Ўша куниёқ Раим ака катта ўғли билан Хабаровск шаҳрига учиб кетди.

...Анвар Каримов госпиталга тушганидан кейин шифокорлар у жигар циррози билан оғриганлигини аниқладилар. Қанчалик муолажа қилинмасин, 25 апрель куни бемор аскарнинг жони узилди...

28 апрель куни кундузи соат 2 ларга яқин Тошкент аэропортига Хабаровск шаҳридан транспорт самолёти келиб қўнди. Анвар Каримовнинг қариндош-уруғлари руҳ тобутни машинага солиб, Марғилонга жўнаш тараддудини кўришаётганида, уларнинг олдига бир гуруҳ нотаниш кишилар келишди. Бу одамлар тобутни марказга — В. И. Ленин майдонига олиб боришимиз керак, деб қаттиқ туриб олишди. Марҳумнинг жигарбандлари бу гапни эшитиб, ҳайрон, ҳангу манг бўлиб қолдилар. Раф машинасининг ҳайдовчиси, мен Тошкент кўчаларини билмайман, сиз айтган жойга ҳайдаб бора олмайман, дейишига қарамай, нотаниш кишилар шофёрдан калитни олиб, рулга бошқа одамни ўтқазишди. Оғир қайғудан бошлари гангиган, қариндош-уруғларни ҳоли-жонига қўймай, машинани Тошкент марказига қараб ҳайдашди.

Тобут Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети биноси ёнига келтирилди. Жумҳурият Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Ислом Абдуғаниевич Каримов бу воқеадан хабар топгач, фарзандидан жудо бўлган Раим акага, унинг қариндош-уруғларига чуқур таъзия изҳор этди, тўпланганларни қабулхонага таклиф этиб, бу ерга таширифф буюришдан кўзда тутилган мақсад билан қизиқди.

Марҳумнинг отаси ва қариндошлари қайғудан гангиб турган бир пайтда, яна ўша нотаниш кишилар — улар «Бирлик» ва «Тўмарис» уюшмаларининг фаоллари бўлиб, биз марҳумнинг ўз ажали билан ўлганига ишонмаймиз, қайта экспертиза ўтказилишини талаб қиламиз, деб туриб олдилар. Жудолик аламида фарёд чекаётган қариндошлар эса, Марғилонда одамлар жанозага йиғилиб туришибди, биз тезроқ етиб боришимиз керак, деб ижозат сўрадилар. Улар суҳбат тугамасданоқ бинодан чиқиб, Марғилонга йўл олдилар. Президент томонидан Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министрининг ўринбосари Т. И. Искандаров бошчилигида экспертиза комиссияси тузилиб, Марғилонга жўнатилди.

Қабулхонада қолган норасмий ташкилотларнинг фаоллари эса ҳозиргина кўз ўнгиларида содир бўлган воқеаларни бутунлай унутиб, ўз даъволарини айта бошладилар. Аммо бу даъволарнинг Раим ака Каримовлар хонадони бошига тушган оғир мусибатга мутлақо алоқаси йўқ эди.

...Махсус тиббий комиссия 29 апрель куни эрталаб соат еттиларда тобутни очиб, марҳумнинг жасадини синчиклаб кўздан кечириб чиқди. Унда тан жароҳатларининг бирон-бир нишони йўқлигини аниқлади. Таъзияда иштирок этаётган маҳаллий врач ҳам марҳум ўз ажали билан вафот этганини тасдиқлади.

Албатта, ўлим ҳақ, ўлимга даво йўқ. Лекин тириклар армия хизмати чоғида вафот этган ҳар бир йигитимизнинг ўлими сабабларини аниқ билишлари, ҳақиқатни рўёбга чиқариш учун қўлларидан келган ҳамма ишни қилишлари керак. Жумҳуриятимиз раҳбарлари шундай қилишга тайёр. Шундай қилмоқда ва бундан буён ҳам шу йўлда ҳаракат қилаверади, деб таъкидланди юқоридаги суҳбат чоғида.

Ҳа, ҳақ албатта қарор топади. Лекин бу ерда бир оила бошига тушган оғир мусибатдан ғаразли мақсадлар йўлида фойдаланишга уринишларни қандай баҳолаш мумкин? Ахир биз юқорида таъкидланган «Бирлик» ҳамда «Тўмарис» уюшмалари фаолларининг хатти-ҳаракатлари шаккокликнинг ўзгинаси-ку! Муаммоларни шундай номатлуб йўллар билан ҳал этиб бўлмаслиги аниқ-ку!

Жумҳуриятимиз партия ва ҳукумати, кенг жамоатчиликка таяниб, фарзандларимизнинг армия сафларида соғ-омон хизмат қилишларини таъминлаш, қурилиш қисмларига сафарбар этилувчи ёшларнинг ўз ҳудудимизда хизмат қилишига эришиш борасида катта ишлар олиб борилаётган бир пайтда халқимиз ўртасига пароқандалик, қутқу солишнинг ҳеч ҳожати йўқ. Соф виждонли кишиларнинг ҳаммаси мана шу ниятга эришиш йўлидаги курашга қўшилиб, уни охирига етказишга баҳоли қудрат кўмаклашишидан кўпроқ наф келарди. Ўзбекистон Компартияси, республика ҳукумати ва Ўзбекистон ССР халқ депутатлари шу мақсадда ҳаракат қилмоқдалар.

Дилларда байрам нашидаси.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ ва Б. АЛИМОВ олган суратлар.

ХАНДАЛАР

Бернард Шоу бир янги пьесани томоша қилишга таклифнома олди. Томошадан сўнг режиссёр ёзувчидан сўради.

— Комедия, драма ва трагедия ўртасида қандай фарқ бор?

— Ёш дўстим, — жавоб берди Шоу. — Далил-исбот шуки, сизнинг комедия, драма ва трагедия ўртасидаги фарқни билмаслигингиз мен учун комедия, томошабин учун драма, сиз учун трагедиядир.

* * *

Инглиз бола Жек Смиз мактабга боришни хоҳламади. У ўқитувчисига телефон қилиб, деди:

— Жек Смиз қаттиқ касал бўлиб ётибди. У тўрт-беш кун мактабга боролмайди.

— Оҳ, — деди ўқитувчи, — уни ётибди дедингизми? Гапираётган ким ўзи?

— Дадам, сэр, — жавоб берди бола.

* * *

Икки киши поездда суҳбатлашиб кетишарди. Улардан бири сўради:

— Сиз бугун Мелберри маърузасига бораяпсизми?

— Ҳа, — деб жавоб берди иккинчиси.

— Сизга маслаҳатим, у ерга борманг. Билишимча, у жуда ёмон нотиқ эмиш.

— Барибир боришим керак, — деди иккинчиси. — Мен ўша Мелберриман.

* * *

— Жон, жуғрофияни ўрганаётганингга ишонмайман, — деди она ўғлига.

— Ҳа, ойи. Отамнинг айтишича, дунё харитаси ҳар куни ўзгариб турибди. Шунинг учун ҳамма нарса жой-жойига тушгунича бир неча йил кутиб туришга қарор қилдим.

Тўпловчи О. БЕГИМОВ.

(«Қишлоқ ҳақиқати»нинг навбатдаги сони 4 май, жума куни чиқади).

Муҳаррир ўринбосари Н. ЁҚУБОВ.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

3 МАЙ, ПАЙШАНБА

● ЎзТВ I

11.30 Ўзбекистон ССР тарихи. Ўзбекистон 70—80-йилларда (рус тилида).
12.00 «Қудратли қанот», «Коризчилар». Телефильмлар.
12.30 Ўзбекистон ССР тарихи. Ўзбекистон 70—80-йилларда.
13.00 «Тўрғай». Бадиий фильм.

* * *

17.30 Кўрсатувлар тартиби.
17.35 Янгиликлар.
17.40 Ўқитувчи экрани. Дарс жараёнида дидактик ўйинлар ва уларнинг аҳамияти.
18.10 «Хизмат кўрсатиш тармоқлари». Аҳоли дам олиш масканларини кенгайтириш масалалари.
18.50 «Депутат ва ҳаёт».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Алифбо сабоқлари».
20.25 Кинолавҳа.
20.30 Москва. «Время».
21.00 Ўзбек куйларидан концерт.
21.45 «Ички ишлар вазирлиги хабар беради».
21.55 Реклама.
22.00 «Ахборот».
22.20 «Оролни қандай асраш мумкин». Бирлашган Миллатлар Ташкилоти вакиллари иштирокида халқаро давра суҳбати.
22.50 «Белие роси» қишлоғи». Кинокомедия («Беларусьфильм»).
00.10 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

18.00 «Ёшлик» студияси кўрсатади. Ғалабанинг 45 йиллигига. «Ветеранлар ва ёшлар» (рус тилида).
18.45 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Миришкорлар».
19.15 «У ёлғиз эмас эди». Бадиий фильм («Ўзбекфильм»).

ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ:

20.30 Москва. «Время».
21.00 «Очиқ қалб». Бадиий фильм (рус.).

● МТ I

6.00 «120 минут».
8.05 Мультфильмлар: «Йўл-йўлакай булутлар билан», «Фил учун совға».
8.35 Хоккей. Жаҳон чемпионати. Финал группалари командалари учрашуви. Швейцариядан кўрсатилади.
10.40 Болалар соати (немис тили дарси билан).
11.40 Қримтатарларнинг дилрабо қўшиқларини «Мерджан» ансамбли ижро этади.
11.55 Коллаж (реклама, ахборот, эълонлар).
12.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
12.40 Ю. Шпитальний. «Оддий вазият». Телевизион спектакль.
14.05 «Кўл узра қўшиқлар». СССР Давлат телерадиоси рус қўшиқлари академик хорининг концерти.
14.35 Мультфильмлар: «Ўлик малика ва етти баҳодир ҳақида эртак», «Қандай қилса катта бўлади».
15.15 «Мусиқий хазина». В. Моцарт асарларидан концерт.
16.05 Совет биология фанининг тараққиёти ҳақида, генетик ва селекционер А. Жебракнинг тақдири ҳақида телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Минск).
16.45 «Қизил томоқ». Мультфильм.
17.05 «ТелеЭКО» журнали.
17.35 «Ер — она масканимиз». Фотоконкурс.
17.40 «Сеҳргарлик бошланади». Мультфильм.
18.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
18.30 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
19.15 Шеърият лаҳзалари.
19.20 «Лабиринтга кириш». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия. Премьера.
20.30 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
21.00 Вацлав Нижинский таваллудининг 100 йиллигига бағишланган балет кечаси.
22.45 «ТСН». Янгиликлар телевизион хизмати.

● МТ II

8.00 Эрталабки гимнастика.

Ўқув программаси

8.15 «Гюстав Курбе». Илмий-оммабоп фильм.
8.35, 9.35 Биология. 11-синф. Янги ўсимликлар қандай яратилади?
9.05 Испан тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
10.05 Испан тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
10.35, 11.35 Адабиёт. 10-синф. И. В. Гёте. «Фауст».
11.05 «Сиз яратган боғ».

*

12.05 Уй-жой қурилиши кооперативи фаолияти ҳақида телевизион ҳужжатли фильм (Уфа).

* * *

16.30 Красноярск филармонияси симфоник оркестрининг концерти. Дирижёр — И. Шпиллер.
17.25 Коллаж (реклама, ахборот, эълонлар).
17.30 Ритмик гимнастика.
18.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан).
18.30 «Парнас сари бир босқич».
18.45 «Юзма-юз мулоқот». Хонаки видеоларни ривожлантириш ҳамда видеохоналар репертуарига оид муаммолар ҳақида.
19.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Биздачи...».
19.45 Озарбайжон ССР Давлат рақс ансамблининг концерти. Бокудан кўрсатилади.
20.15 «Вертикаль». «Мени деб кўзёш тўкманг». Ҳужжатли фильм премьераси. Гомель вилояти Речица шаҳрилик истеъдодли рассом А. Исачевнинг фожиали ҳаёти ҳақида ҳужжатли фильм премьераси («Беларусьфильм»).
21.00 «Довул кутилмаганда бошланади». Бадиий фильм («Мосфильм»).

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42

Р. — 04234. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1185. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12